ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЗЭРЭ КЪЫДОКІ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м и ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

№148 (24.586) ● 2023 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 12, гъубж ● Тхьэмахуэм щэ къыдокІ ● И уасэр зы тумэнщ

Ди газетыр къевгъэхь

Пщ1э зыхуэтщ1 щ1эджыкІакІуэ лъапІэхэ! 2024 гъэм и ап1э ильэс ныкъуэм ди газетыр зы1эрыхьэну хуейкэм абы щытрадзэну п1ал1эр дыгъэгъазэм и 22-м еуэ.

«Адыгэ псал1эм» тедзэным феужьэрэкІыну, иужь дыдэ махуэ1эм нэвмыгъэсыну фыкь1ыхудоджэ. Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкь1энэну, дунеймрэ лъэпкъымрэ ехьэлІа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкІэ къыдэкІ газет закъуэмкІэ зыщ1ывгъэгъуэзэным къы1ыпфщ1ну фыхуеймэ, фигу къыдогъэкІыж «Адыгэ псал1эм» мазихым и уасэр:

унэм ныфхуахьынымэ - сом 897-рэ кІэн1ейкІэ 96-рэ;

фэ эзым пощтым къыщ1ы1ыфхьжынымэ - сом 814-рэ кІэн1ейкІэ 26-рэ.

«Адыгэ псал1эм» щытевдзэ хьунущ КъБР-м пощт зэпыщ1эныгъэхэмкІэ и управленэм и Іуэхущ1анІэ псомк1.

Ди индексыр П 5894

Къэбэрдей-Балъкъэрым ягухэр къехьэху

Къэбэрдей-Балъкъэрым и махуэхэр щ1эщыгъуэу ик1и гукъинэжу щагъэлъэгъащ Москва ВДНХ-м щек1уэкІ «Урысей» л1ъэпкъыбэ выставкэм.

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек зэхыхьэ гуапэр къыщыдэ1уихым жиІащ ди щ1ынал1ъэм щ1ыуэпс къулей зэриІэр, ди нэхъыжьхэм къытхуагъэна тхыдэ-щ1эн-хабзэ щ1эинхэр, хабзэ дахэхэр л1эщ1ыгъуэ зыбжанэ хъуауэ щ1ыпІэм исхэм хуэсакъуу зэрахьумэр. Апхуэдэу ди республикэм и Іэтащхьэм и псал1ъэм къыхигъэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэу л1ъэпкъхэм зэкъуэтыныгъэр дапщэщу ап1э зэрырагъэщ1эр, абыхэм яку зэгурыуэныгъэрэ п1щ1эрэ зэрыдал1ыр, унагъуэхэм нэхъыжьымрэ хъэщ1эмрэ п1щ1эшхуэ зэрыщ1ухуащ1ыр.

- Фи махуэ фІыуэ, п1щ1э зыхуэсщ1 нэхъыжьыф1хэ, ныбжьэгъуэ! Ди гуфІэгъуэр къыддэзыгъуэш ди хэкуэгъуэхэм, хъэщ1эхэм фІыщ1э фхуэсощ1! Къэбэрдей-Балъкъэрым нобэ гъащ1эм и л1ъныкъуэ псомк1 зыщагъэгъужь. Псом хуэмыдэу ирагъэфІакІуэ мэкъумэш, промышленность, туризм, зыгъэпсэхупІэ, уцухэныгъэ, гъуэгу, щ1эныгъэгъуэджэныгъэ, щэнхабзэ-этнографие унэтІныныгъэхэр. Л1ъэпкъ зэмыл1ужьныгъуэ куэд щ1ыпсэу Урысейм Къэбэрдей-Балъкъэрым къыгъэхьІпІэ и1эжьым, - жиІащ КІуэкІуэ Казбек. - УФ-м и Президент Путин Владимир къыхил1ъхьа л1ъэпкъ проектхэр ди щ1ынал1ъэм зэрыщагъэзащ1эм и фІыгъэкІэ, республикэм и экономикэ зыужьныныгъэм хэл1ъхьэныгъэфІкІэр хуащ1. Ди щ1ыпІэр гъэкъэ нэхъри зэрефІакІуэр нэрылъагъ1щ, уцыпсэун и л1ъныкъуэкІэ нэхъ тынш, зэІуэпэщ хьууэ. Урысейм и пл1анэпэ куэдым къик1 хъэщ1эхэр ди щ1ыпІэм зыгъэпсэхуакІуэ къыззэрыкІуэри гуапэщ! Ди республикэм исхэм хъэщ1эхэр фІыуэ ял1ьагъу ик1и л1ъэпкъ шхыныгъуэхэм я Іофі1агъэр зыхуэдэм хагъэгъуэзэ. Зэ нэхъ мыхъуми Къэбэрдей-Балъкъэрым къэкІуэахэм ныбжьэгъу пэжэр ди щ1ыпІэм къыщагъуэт ик1и куэдрэ къытрагъэзэж. Ди гуапэу ди щ1ынал1ъэм фыкъыдогъэблагъэ! Си фІэщ1 мэхъу «Урысей» выставкэм къэралым щ1ыпсэу л1ъэпкъхэр нэхъри зэрызэригъэ1ыхунур ик1и зэрызэхуигъэувэнур!

Зэхьихэ гуапэр гъэщ1ауэ щ1ытащ з1ыуэщ1эхэмкІэ, зы1п1ыхьакІуэхэмкІэ, къэпсэл1ъныгъэхэмкІэ, декоративно-прикладной гъуэзджэм и Іэпщ1эпащ1эхэм я мастер-классхэмкІэ (Текуевэ Динэ, Маглуев Аскэр, Мазпо Руслан, Тхьэкіумащ1э Ланэ), викторинэхэмкІэ, зэпеуэхэмкІэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и зыгъэпсэхупІэхэм я путёвкэхэр щагъэдж3гуа насыпирыхьхэмкІэ. КъБР-м и ц1ыхубэ усакІуэхэу КІыщокъуэ Алимрэ Кулиев Къайсынрэ я гъащ1эмрэ гуащ1эмрэ теухуа выставкэ щагъэуващ зэхьихэм. Апхуэдэу, КъБР-м и Парламентым и Унафэщ1ым и къуэдзэ, ал1ыдж-урым бэнэк1эмкІэ 2000 гъэм олимп чемпион хъуа Къардэн Мурат выставкэм зык1ъ1резыгъэхьэлІахэм яхутепсэлъыхьащ и спорт гъэзуанэм.

КъБР-м и Іэтащхьэм, хъэщ1эхэм я гъусэу Къэбэрдей-Балъкъэрым и пл1анэпэм хы-хьэу кІэл1ыпл1ащ «Дыгъафі1э къал1э» сабий академием и лицейм и гъэсэнхэм я проектхэм. Абы хагъэхьащ урысейпсо олимпиадэм щ1ытекІуа, абы къыхэжаныкІа Шорэн Руслан, КІэрэф Омар, Тэхъу Ахьмэд сымэ я лэжьыгъэхэр, абыхэм я егъэджакІуэ Л1уп Исльам и къэхутэныгъэр.

Къэралым и гуп мин 15-м ящ1ыщ ныкъыфІу къагъэлъэгъуа гуп 50-м хиубыдащ ди республикэм и «Сириус» егъэджэныгъэ щ1ыпІэкІуэр. «Цифровая экономика Российской Федерации» л1ъэпкъ программэм хьихьу, 2022 гъэм фокІадэм щ1ыщ1эдзауэ «Іэрыщ1 интеллект» унэтІныныгъэм щ1эблэм гупымгъэ хуащ1.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Парламентым и зэхэт1ыкІэм, ауэ зы1ымыкІуэхэм абыхэм зэрызрагъэхьэл1ар, зы1щ1ыщ1ыр и Іэхуэхэр зэрыда1ыгъ1ар. Апхуэдэу ди республикэм и Іэтащхьэм ди щ1ынал1ъэм и выставкэм защриг1эл1ъхьащ ик1и ди екъул1эныгъэхэм, Урысейм и зы1ужьныгъэм хуэтщ1а хэл1ъэныгъэхэм, ди л1ъэпкъ хабзэхэмрэ щэнхабзэмрэ хигъэг1ъуззащ Москва и курыт еджап1эхэм щ1эсхэр. Ныбжьы1щ1эхэм жаІащ Іущ1ыхьмахуэ л1ьапэ зыщагъэпсэхуну, ди щ1ал3гъуэлэр зрагъэ1ыхуну зэрыщ1эхъэ1упсыр.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и выставкэр ВДНХ-м и пл1анэпэ 75-нэм щагъэуващ. Ди республикэм и махуэхэм къекІуэл1ахэм щ1эщыгъуэ, гукъинэж ящ1ыхуащ ял1ъэгъуахэр, ди щ1ынал1ъэм теухуауэ щ1э куэд къащ1ащ. Зэхьихэр концерт инкІэ зэхуащ1ыжащ «Кабардинка», «Балкария», «Терские казаки» ансамблхэмрэ ди уэрэджьыкІуэ ц1эрыыгъэхэмрэ зыхэта концерткІэ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

(ВДНХ-м щек1уэкІа Іуэхугъуэхэм ятеуха тхьгъэхэм 2 - 3-нэ напэкІуэц1эхэм фыкъыщедджэ).

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щ1ыхь тхьл1ыр етыным и Іуэхукі

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

Къахьа ехьуІэныгъэхэм, я Іащ1агъэм кууэ зэрыхащ1ыкІым ик1и ильэс куэд хуауэ хьэлэлу зэрылажьэм къыхэкІыу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щ1ыхь тхьл1ыр етын

Къардэн Альберт Бекъал и къуэм - «Федеральнэ гъэзу агентствэм и «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъэзугъэмкІэ управленэ» федеральнэ к1эзонэ Іуэхущ1ап1эм и къудамэу Налшык къалэм щ1ы1эм и унафэщ1ым и къуэдзэм

Оленцов Михаил Николай и къуэм - «Федеральнэ гъэзу агентствэм и «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъэзугъэмкІэ управленэ» федеральнэ к1эзонэ Іуэхущ1ап1эм и гъэзугъэмкІэ ик1и ильэс куэд хуауэ хьэлэлу зэрылажьэм къыхэкІыу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Щ1ыхь тхьл1ыр етыным и Іуэхукі

Сэхъу Къаплъэн Арсен и къуэм - «Федеральнэ гъэзу агентствэм и «Кавказ» федеральнэ автомобиль гъэзугъэмкІэ управленэ» федеральнэ к1эзонэ Іуэхущ1ап1эм и къудамэу, Налшык къалэ щ1ы1эм и унафэщ1ым и къуэдзэм

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ КІУЭКІІУЭ Казбек

Налшык къалэ
2023 гъэм дыгъэгъазэм и 4-м
№125-УГ

КъБР-м и Іэтащхьэм Конституцэм и махуэм ехьэлІа и хъуэхъу

Къэбэрдей-Балъкъэрым щ1ыпсэу ц1ыхуэу пщ1э зыхуэсщ1хэ!

Гурэ псэкІэ сынывохъуэхъу Урысей Федерацэм и Конституцэр ильэс 30 зэрырикъуамкІэ!

Урысей тхыдэм и къэгъэшыпІэм къащта а Хабзэ Нэхъыщхьэм къал3ныщхуэ иг1ъэзэщ1ащ къэралыгъуэр щ1игъэбыдзэныжмкІэ, Урысейр щхьэхуиту къ1энэныжмкІэ, абы и политикэ системэм и л1ъабжьэр игъэт1ыпл1ащ, ц1ыхум и хуитыныгъэр къ1ихьумащ.

Конституцэм Урысейм зэрызиужьыну гъэзугъ иубзыхуа къудейкъым, ар къехьуІэныжмкІэ щ1эгъэхъуэныщхуэ хъуащ. Мыхьэнэшхуэ и1эщ дэ тщ1ыщ дэтхэнэ зыми абы л1ъабжьэ хуэхъуа теГъэщ1ап1эхэм я хьэтыр тл1ъагъуным, къэралыгъуэм пщ1э хуэтщ1ыным, Іуэхуфі1эмкІэ ц1ыхубэми хэгъэгъуми зыщ1эдгъэкъуэным, ди Хэкум и пащ1ыхьэм щыгъэ жуэал1ныныгъэр зы1эхуІэным.

Шэч къытесхьэрхьым къэралым и Хабзэ Нэхъыщхьэм дытетмэ, ехьуІэныгъэфІхэм дыззрыхуэкІуэнум, дыкъыщал1ьхуэ Къэбэрдей-Балъкъэрри ди Хэкушхуэу Урысейри ефІэкІуэн папщ1э зыхуэдгъэувыжьа къ1энкэр зэрытхуэгъэззэщ1энум.

Узынш1агъэ бы1дэрэ ехьуІэныгъэрэ фыщ1ымыщ1эну гурэ псэкІэ сынывохъуэхъу.

КъБР-м и Парламентым къыззэрызэрагъэпэщ1рэ нобэ ильэс 30 ирокъу. Абы ирихьэлІэу къыт1эрыхьа хъуэхъуэр тыдодзэ.

Фи мурадхэр къывэхъулІэну

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и Унафэщ1 Егоровэ Т. Б. деж

Пщ1э зыхуэсщ1 Татьяно Борис ипхъу!

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и зэхэзысыгъуэ псомк1 я депутатхэмк1 Аппаратым и лэжьакІуэхэм сынывохъуэхъу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и хабзэубзыкъу органыр къыззрызэрагъэпэщ1рэ ильэс 30 зэрырикъуамкІэ.

Кавказ Ищхьэрэм и щ1ыналъэ нэхъ дахэ дыдэхэм ящ1ыщ зым бл3кІа ильэсхэм щ1ызэфІэуващ республикэм и социально-экономикэ І3натІэм щек1уэкІ лэжьыгъэхэр зэкІэпы1ы3ыгъакІуэ мардэхабзэ л1ъабжьэхэр ик1и абыхэм зауж3ащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым хабзэ и л1ъныкъуэкІэ щ1ытыкІэр тэмэму зэрыщ1ззэгъэпсыхьам промышленнэ, мэкъумэш, туризм, кадр І3натІэхэм ехьуІэныгъэхэр къыщ1ыдэкІуащ, щ1ыуэпс къулейр, щэнхабзэ тыкІэр зэпІэззэрыт щ1ыным, ц1ыхухэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным. Я1п ятехэм кърахьэжьа Іуэхухэм пащ1кІэрэ, КъБР-м и Парламентым и VI зэхуэсыгъуэм и депутатхэмрэ Аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ щ1эгъэкъуэн нэс яхуохьу республикэм и экономикэм, уэзыншагъэр хъуэмным, егъэджэныгъэм, щ1эныгъэм, щэнхабзэм, я1ныгъуэщ1 І3натІэхэм къыщрахьэжьа зэхъуэкІынигъэзыщхуэхэр, ди къэкІуэнуми мы зэманми я ехьуІэныгъэхэм л1ъабжьэ бы1дэ къыхуэзззыгъэпэщ1 л1эжьыгъэхэр пхыгъэкІынымк1.

Хабзэубзыкъу политикэ зэпэщ1ча ик1и сыт и л1ъныкъуэкІэ зэпэл1ытА егъэкІуэкІынымк1 хуощ1ьэпэ къэрал властым и федеральнэ, щ1ыналъэ органхэм зэпымыууэ ик1и сэбэпынагъ къыддэкІуэу Парламентым пыщ1ынигъэ бы1дэ зэрыхуа1эр. Мы махуэщхуэм ф3ри Къэбэрдей-Балъкъэрым сэуэхэми сынывохъуэхъу узынш1агъэ фи1эну, зэІуэпэщ1у фыпсэуну, республикэмк1, Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щ1ынал1ъэми, ди Хэку уардэ Урысейми я1ф1 зыхэл1ъ ехьуІэныгъэщ1эхэр зэІыэрыгъэхьэну!

ЧАЙКЭ Юрий,
УФ-м и Президентым и полномочнэ л1ыкІуэу Кавказ Ищхьэрэ щ1ынал1ъэм щыІэ.

Къалэн лъапІэхэм хуэпэжу

Пщ1э зыхуэсщ1 ныбжьэгъу пхапІэхэ! Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал властым и хабзэубзыкъу органыр ик1ы3ыр1эрагъэпэщ1рэ ильэс 30 зэрырикъум и щ1ыхьк1э си гум къыбгъэдэкІыу сынывохъуэхъу Парламентым и депутатхэми, Аппаратым и лэжьакІуэхэми.

БлэкІа ильэсхэр щытащ щ1ынал1ъэ парламентаризмэм и хабзэ нэхъыф1эр щ1ыпсэф1ауэ ик1и зыщ1ижьа л1ъэхъэнэу. Депутатхэм зы1эблахъуащ, Парламентым и зэхэтыкІэми щ1э гуэрхэр халъхьащ, ауэ зы1ымыкІуэжу къэнар хабзэубзыкъ л1ажьыгъэр зэпымыууэ егъэфІэкІуэным хуэунэтІауэ ильэс щ1эщ1кІэ уэзгъэбжьыжмэ зыхуэгъэувыжауэ щыта къал3нэхэр. Ахэр хуэгъэпсащ урысей къэралыгъуэр гъэбыдэным, жылагъуэ-политикэ щ1ы-ныкІэр зэпІэззэрыт щ1ыным, ц1ыхухэм я псэукІэр зэпІэззэрыт щ1ынымрэ ц1ыхухэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным. Я1п ятехэм кърахьэжьа Іуэхухэм пащ1кІэрэ, КъБР-м и Парламентым и VI зэхуэсыгъуэм и депутатхэмрэ Аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ щ1эгъэкъуэн нэс яхуохьу республикэм и экономикэм, уэзыншагъэр хъуэмным, егъэджэныгъэм, щ1эныгъэм, щэнхабзэм, я1ныгъуэщ1 І3натІэхэм къыщрахьэжьа зэхъуэкІынигъэзыщхуэхэр, ди къэкІуэнуми мы зэманми я ехьуІэныгъэхэм л1ъабжьэ бы1дэ къыхуэзззыгъэпэщ1 л3жьыгъэхэр пхыгъэкІынымк1.

Хабзэубзыкъу политикэ зэпэщ1ча ик1и сыт и л1ъныкъуэкІэ зэпэл1ытА егъэкІуэкІынымк1 хуощ1ьэпэ къэрал властым и федеральнэ, щ1ыналъэ органхэм зэпымыууэ ик1и сэбэпынагъ къыддэкІуэу Парламентым пыщ1ынигъэ бы1дэ зэрыхуа1эр. Мы махуэщхуэм ф3ри Къэбэрдей-Балъкъэрым сэуэхэми сынывохъуэхъу узынш1агъэ фи1эну, зэІуэпэщ1у фыпсэуну, республикэмк1, Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щ1ынал1ъэми, ди Хэку уардэ Урысейми я1ф1 зыхэл1ъ ехьуІэныгъэщ1эхэр зэІыэрыгъэхьэну!

ЧАЙКЭ Юрий,
УФ-м и Президентым и полномочнэ л1ыкІуэу Кавказ Ищхьэрэ щ1ынал1ъэм щыІэ.

Хабзэм и лІыкІуэ І3натІэ

Парламентым и депутатхэми республикэм ис псоми гурэ псэкІэ сынывохъуэхъу Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэубзыкъу Іуэхущ1ап1эр ильэс 30 зэрырикъуамкІэ.

Парламентым гъэзугъэшхуэ къик1уащ мы ильэсхэм, зыужьныныгъэм, л1ъэ бы1дэкІэ увыным хуэгъэзауэ. Абы и фІыгъэкІэ нобэ дэ ди1эщ зэманым декІу, ц1ыхубэм и унафэмрэ парламент Іуэху зехьэкІэмрэ я мардэхэм тет хабзэубзыкъу Іуэхущ1ап1э, Къэбэрдей-Балъкъэрым и жылагъуэ-экономикэ зы1ужьныгъэм, абы щ1ыпсэу ц1ыхубэм и гъащ1эр ефІэкІуэнымк1, мамырыгъэр зэгурыІуэрэ щ1ы1ынымк1 щ1эгъэкъуэн хуэхъуэ. Депутат гупыр жьыдэжр хэтщ хабзэм ет1хауэ я къралым щек1уэкІ дэтхэнэ л3жьыгъэмк1, парламент зэпыщ1эныгъэхэр нэхъ убгъуа хъун папщ1э кърахьэжьэ Іуэхуэмк1. Мыхьэнэшхуэ и1эщ Парламентыр хабзэм и л1ыкІуэ І3натІэу утыку зэриІэм.

Парламентым и дэтхэнэ зэхуэсми и депутатхэм гурэ псэкІэ фІыщ1э яхуэощ1 я л3жьыгъэм жуэал1ныныгъэ я1ал1у зэрыбгъэдэтым, ди Къэбэрдей-Балъкъэрыр ефІэкІуэн папщ1э я къару зэремыблэжьым папщ1э, дэтхэнэ зыми узынш1агъэр ехьуІэныгъэрэ и1эну сохъуэхъу.

Щ1эч къытесхьэркъым дыззкъуэту дэтхэнэ гугъуехьми дыззрыпэлъэщ1ным, ди ц1ыхубэр нэхъри ефІэкІуэн папщ1э зыхуэдгъэувыжа мурадхэм дыззрытеІэбэнум.

КІУЭКІУЭ Казбек,
КъБР-м и Іэтащхьэ.

ЗэманыщІэм къигъэувхэр

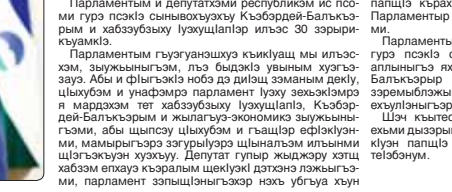

Ильэс 30 ипэкІэ, 1993 гъэм дыгъэгъазэм и 12-м, Урысей Федерацэм и Конституцэр къыщащта махуэм ирихьэлІэу, КъБР-м и Президент КІуэкІуэ В. М. «КъБР-м и ц1ыхубэм и орган нэхъыщхьэм зэхъуэкІынныгъэхэр зэлъхьэным ик1и КъБР-м и Парламентым и депутатхэм я зимыч3зу хэхынныгъэхэр егъэкІуэкІынымк1 и Іуэхукі» 1993 гъэм жэпуэгъуэм и 27-м къыдигъэкІа Указ №81-УП-м ипкъ иткІэ хахауэ щытащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и я1п зэхуэсыгъуэм хэтхэр.

Республикэм и Парламентыр зэфІэувэныр зэман гугъум, зэхъуэкІынныгъэ къ1ызэрымыкІуэхэр къ1ыщ1ыхъум, ирихьэлІат. Апхуэдэ щ1ытыкІэм ит, Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэубзыкъ І3натІэщ1эм и л1ьабжьэр, демократие правовой хабзэхэр зи тегъэщ1ап1эр, ик1эщ1ыпІэкІэ къ1ызэгъэпэщ1ным мыхьэнэшхуэ и1э хъурт. Щэч къытумыхьэжу къ1ыхэбгъащ хъунущ Парламентым и я1п зэхуэсыгъуэхэр а къ1энкэм хъарзынэу зэрыпэлъэщ1ар. Абы я фІыщ1э мымащ1ау хэл1ьащ и унафэщ1хэм - Нэхущ1 З. А., Жабоев М. Н., Бечелов И. Б., Федченко Л. М. Абыхэм я Іущагъыщ, политикэ и л1ъныкъуэкІэ зэфІэкІыш-хуэхэр я1эу, зэпІэззэрыту, дипломатием и І3малхэр я ГъуаззУ зэрыщ1ытаращ депутатхэр зэдзууэ л3жьэныр, Хэкум ифІ зыхэл1ъэр пхыгъэкІынымк1 щ1ыщ1ехьу1ар.

Блэкіа з3маным зэкъым зэхъуэкІынигъэхэр зэрыхалъхьар Парламентым и зэхэл1ыкІэм, абы хэт депутатхэм, политикэ къарухэм я щ1ытыкІэхэм, ауэ зы1ки зимыхьэжу къ1нащ мы зы1 - Парламентыр сыт щ1ыгъуи щ1ытащ ик1и къонэж зэпсэл1эныгъэхэм хуэщ1а щ1ы1эу: властымрэ ц1ыхубэмрэ, политикэмрэ Іуэху еп1ыкІэщ1эхэр къыхэзыл1ъхьэхэмрэ я зэпсэл1ап1эу, оп1эоицэм щ1ыщхэм щепсалъэ щ1ы1ап1эу, зэхъуэкІынныгъэфІхэм, Урысейр хэку п1эщ1у, сыткІи зы1ки1эззэыгъэпэщ1ыжыф ищ1ыгъуэ я1л1ьагъуну хуей сыт хуэдэ къарухэми я з3ІущІап1эу ик1и абы папщ1э я щ1эныгъэрэ къарурэ емыбл3ж ц1ыхухэм я зэпсэл1ап1эу.

И тхыдэр зэрымыкІыхь дыдэми емы1ытауэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и Парламентым, къэрал властымрэ ц1ыхубэмрэ я зэпщ1эныгъэр игъэбыдэкІэрэ, къ1ищтэ сыт хуэдэ унафэми абыхэм я сэбэп зы1эл1ъэр къ1ыщ1ыл1ытэкІэрэ, хэл1ъхьэныгъэшхуэ хуиущ1ащ республикэм и къралыгъуэр зэфІэгъэувэнымрэ абы зегъэужьынымрэ. Парламентым и зэхуэсыгъуэ псомк1 я депутатхэм, Аппаратым и лэжьакІуэхэм ф1ыщ1э я1уэзмыщ1ын слъэкІынукъым - абыхэм я егугъ1ныныгъэрэщ1 республикэм и социально-экономикэ І3натІэм и ун3тІныныгъэ псомк1 зегъэужьынымк1 сэбэп хуэхъуа хабзэхэр къ1ызыдэкІуар, парламент лэжьыгъэм хабзэ бы1дэхэр къ1ыщ1эззыгъэпэщ1ар, ахэрщ1 законхэр зэхэл1ьхьэнымк1 хуэ1эззэ хъуар.

Блэкіа з3маным и дэтхэнэ Іыхьэмк1 и1эжщ къэралымрэ жылагъуэмрэ зы1ууэ къал3нхэмрэ гугъуехьэмрэ ик1и абыхэм я1ауэуа унафэхэр къ1ащ1тэн хуейуэ къахудокІ. Абы къыщ1экІуэ, къал3н нэхъыщхьэм зимыхьужу къонэ ик1и ар щ1ыбзыхуащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм - ар хабзэубзыкъ, л1ыкІуэ ик1и къэпщ1ытакІуэ къал3нхэрщ, апхуэдэуи хэхакІуэхэм ядэлэжьэныщ. Ар депутат лэжьыгъэм и зы І3ыхьэукъым къ1ызэрытлъытэр, а1Гэ абы и купщ1эщ ик1и мыхьэнэ нэхъыщхьэщ.

Парламентым и лэжьырей зэхуэсыгъуэм къ1ыхиухащ эпидемиологие щ1ытыкІэ гугъум ит и къал3нхэр иГъэззэщ1эну, абы мардэщ1эхэм я1ауэ унафэми абыхэм я сэбэп зы1эл1ъэр къ1ыщ1ыл1ытэкІэрэ, зэпІэззэрыт щ1ынымрэ ц1ыхухэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным. Я1п ятехэм кърахьэжьа Іуэхухэм пащ1кІэрэ, КъБР-м и Парламентым и VI зэхуэсыгъуэм и депутатхэмрэ Аппаратым и лэжьакІуэхэмрэ щ1эгъэкъуэн нэс яхуохьу республикэм и экономикэм, уэзыншагъэр хъуэмным, егъэджэныгъэм, щ1эныгъэм, щэнхабзэм, я1ныгъуэщ1 І3натІэхэм къыщрахьэжьа зэхъуэкІынигъэзыщхуэхэр, ди къэкІуэнуми мы зэманми я ехьуІэныгъэхэм л1ъабжьэ бы1дэ къыхуэзззыгъэпэщ1 л3жьыгъэхэр пхыгъэкІынымк1.

Хабзэубзыкъу политикэ зэпэщ1ча ик1и сыт и л1ъныкъуэкІэ зэпэл1ытА егъэкІуэкІынымк1 хуощ1ьэпэ къэрал властым и федеральнэ, щ1ыналъэ органхэм зэпымыууэ ик1и сэбэпынагъ къыддэкІуэу Парламентым пыщ1ынигъэ бы1дэ зэрыхуа1эр. Мы махуэщхуэм ф3ри Къэбэрдей-Балъкъэрым сэуэхэми сынывохъуэхъу узынш1агъэ фи1эну, зэІуэпэщ1у фыпсэуну, республикэмк1, Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ щ1ынал1ъэми, ди Хэку уардэ Урысейми я1ф1 зыхэл1ъ ехьуІэныгъэщ1эхэр зэІыэрыгъэхьэну!

ЧАЙКЭ Юрий,
УФ-м и Президентым и полномочнэ л1ыкІуэу Кавказ Ищхьэрэ щ1ынал1ъэм щыІэ.

Ныбжьыщ1эхэр кърегъэблагъэ

КЪР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбек «Урысей» дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэм Москва и курыт школхэм я еджак1уэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и планэпэм защриг-ъэплъыхьащ, «Щ1эныгъэ» урысейпсо зэгухьэныгъэм и программэм ипкъ иткIэ.

ЩЫНАЛ7ЪЭМ и Iэтащхьэр сабийхэм яхутепсэлъыхьащ республикэм и ехьулIэныгъэхэм, Урысейм и зыужьныгьэм хуищ1 хэлъхьанIыгъэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэу лIэпкъхэм я щэнхабзэмрэ хабзэхэмрэ.

Псом хуэмыдэу ныбжьыщ1эхэм гъэщ1эгъуэн ящыхьащ щ1алэгъуалэ туризмэм теухуа псальэмакъыр. К1ыэк1ыэ Казбек ахэр щигъэгъуэзащ я къэухьым зрагъэужьу щ1ынальэм ящыкIэхэм, зэрыщыгъэгъэхуфыну щ1ыкIэхэм, апхуэдэу сабийхэм я упщ1эхэмэ жэуапхэр яритащ. Едж-ак1уэхэм жалащ Урысейм, Европэм и бгы нэхъ лъагэ дыдэр - Iуащхьэмахуэ - зрагъэпл1агъуну, республикэм щыпсэухэр, езыхэм я ныбжь щ1ыкIуэр зрагъэщIыхуну зэрыкуейр.

Республикэм и Iэтащхьэм ныбжьыщ1эхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым зыщ1алпл1ыхьыну кьРиг3эблэгъащ.

ЗэфIэкI зыбгъэдэлъ хэбзэубзыхухэр

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентыр къыз1эрызэгъэпэщ-рэ мы гъэм илъэс 30 ирокъу. Ар республикэм и жылагъуэ-политикэ гъащ1эм мыхьэнэшхуэ щызиIэ Iэхуэгъуэщ. Къыз1эрыунэхуэр илъэс 85-рэ хъу парламентаризмэр зэрызэфIэувар къыгурэхыпIэ имыIуэ епхащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэм я псэук1эм. Уэзпл1эк1ыжрэ абы къик1уа гъуэгуанэм урипл1эжмэ, гу лъымытэнк1э Iэмал иIэкъым зэман зэхуэмыдэхэм къаза зэмыл1эужьыгъуэхэр зэдихьу зэрек1уэк1ам, а къалэнхэр депутатхэм пылъхьэнщ зэрагъэзэщIам. Зэхъуэк1ыныгъэ куэд къыщыхъуащ ди лъахэм абы лъандэрэ, псы куэди ежэхащ, ауэ парламентархэм къащтэ унафэмк1э жэуапныныгъэ куу яхьыжу къыз1эрыгъэгурыIуам зихъуэжакъым.

НОБЭ КъБР-м и Парламентыр ди цIыхубэм я дзыхь зрагъэз, пщIэ зыхуащ1 къулыкъущIапIэщ. Къыхэгъэщ1ыпхэщ хабзэ зыубзыхуэхэм япэ ирагъэщ Iэхуэгугъуэ нэхъыщ1ыкъэхэр. Аэращ депутатхэм махуэ къэс ирагъэк1ыжк1ыжыгъэ зыхуэзнэгIар. Нэхъапэмэ хуэдиз, къаIэт нэхъыщхьэу к1ыэнэк1ыкъэрал ухуэныгъэмрэ щ1ынальэ самоуправленэмрэ, жылагъуэ шынагъэнщагъэр къызэгъэпэщыныр; экономикэр; бюджет, финанс-кредит зэхущытык1эхэр; егъэджэныгъэр, щ1эныгъэмрэ узынщагъэр хъумэныр; щэнхабзэр, спортыр, туризмэр, щ1алэгъуалэм драгъэк1уэк1 лжьыгъэр, хъыбарегъащIэ Iэнатl1эхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэныр; мэкъумэщ Iуэхур, щ1ыр зехьэныр; лжьыгъэр, цIыхуэхэм я псэук1эр къызэгъэпэщыныр. А комитет щхьэхуэхэм нэмыщI, КъБР-м и Парламентым щ1эзэжэ Щ1алэгъуалэ палатэ, апхуэдэуи нэгъуэщI щ1ынальэхэм я парламентхэм жьыджэру долажь.

Парламентращ республикэм и жылагъуэ-политикэ щытык1эр зэпI1эзрыту щытыным, лъэпкъ зэмыл1эужьыгъуэ куэдым кьахэкIа цIыхубэр зэгурыIуэныным ехьелIэ зэхуэдэу Депутатхэм я Iуэху бгъэдыхьэк1э зэпэщэчарщ, абыхэм я Iуащ1ыныр Iэзэгъыныр щ1ыхьэр зэман нэхъ гуГуэм кьыхэзышьфар, зыужьныныгъэ гъуэгум тезыгъэувар, нобэ гъащ1эщIэр зэтезыублэр.

ЗыщIэхъуэпсхэр яIэрыхьэнущ

«Урысей» дунейпсо гъэлъэгъуэныгъэ-зэхуэсыр щек1уэк1ым, КъБР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбек Iэмал къыхуэхъуэк1ащ «Хъэпсапl1эхэм я псей» Iуэхугъуэм хэтыну.

ИЛЪЭСЫЩIЭМ и пэ къихуэу ирагъэк1уэк1 хабзэ Iуэхугъуэм ирихьэлIэу, къэралым и волонтёрхэм Урысейм щыпсэу сабийхэм я хъуэпсапIэхэр зэхуэхьэсащ.

КЪР-м и Iэтащхьэм къыфIихащ Запорожскэ областым, Приморскэ краймрэ Мэзкуурэ щыщ сабийхэм я гукъыдэжхэр зэрыт шэрыбхэр.

«Ди Президент Путин Владимир 2018 гъэм ирагъэжьа мы псапаIэ Iуэхугъуэм и фIыгъэк1э, щытык1э гугъуэм ихуа сабийхэм я гуращэхэр къэхъулI. Нобэ дэ къыщыгугъ щы1ыкIуэхэм Iэмал имыIэу зыщ1эхъуэпсхэр яIэрыхьэнуш», - щетх К1ыэк1уэ Казбек и телеграм каналым.

Ди щIыналъэмрэ Беларусымрэ я зэпыщIэныгъэхэр

Москва ВДНХ-м щек1уэк1а «Урысей» пл1эпкъыбэ гъэлъэгъуэныгъэм хыхьэу лжьыгъэ Iуэхук1э зэхуэзащ КъБР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбекрэ Беларусь Республикэм информацэмк1э и министр Перцов Владимиррэ.

ФИГУ къэдгъэк1ыжьащи, 2021 гъэм жэпуэгъуэм Iэ щ1адзауэ щытащ Къэбэрдей-Балъкъэр, Беларусь республикэхэр сату-экономик9, щ1эныгъэ-техникэ, социально-щэнхабзэ унэтIныныгъэхэмк1э зэрызэдэлэжьэнум теуха зэгурыIуэныгъэм.

ЗэIуащIэм хыхьэу лъэныкъуэхэр зэпсэльащ Къэбэрдей-Балъкъэр, Беларусь республикэхэр хъыбарегъащIэ Iэмал ящ1уэкIэ зэрызэдэлэжьэнум теухуауэ.

Къэбгъэльагъуэмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрыр сату нэхъыбэу здащIэжьэм ящыщщ Беларусыр. Нобэ а Iуэхум пащ1, зрагъэубгъу.

Ди щ1ынальэм и мэкъумэш Iуэхугъ1ап1эхэм Беларусым ирагъашэ нартыху жьыл1эхэр, IэфIык1эхэр, псы-Iэфlхэр, крахмалыр. Апхуэдэу Беларусым къикIыу Къэбэрдей-Балъкъэрым къашэ гъавэ зэщIыуахьыж комбайнхэр, жьы хъуа лифтхэр зэрахъуэк1 а къэралым ёимк1э. Беларусым яшэ Тэрчналкъутналмэс, Бахьсэн-Автозапчасть, Волыт лъагэ Iэмэпсымэхэмк1э Налшык заводым къыщIагъэкIхэм щыщ.

Къуажэдэс щIалэгъуалэм зыщIагъакъуэ

Ди къэралым и щ1ыхьэр Москва мы махуэхэм щек1уэк1 «Урысей» гъэлъэгъуэныгъэ-форум иным хэту, КъБР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбек хуэзащ Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм (РССМ) и пашэ Пекуровский Дмитрий. Ахэр тепсэльыхьащ ди республикэм хыхьэ къуажэхэм дэс щ1алэгъуалэм яхуэгъэза къэрал политикэр нэхъыфIу зэрегъэк1уэк1ыпхъэм.

ЗЭХУЭЗЭМ къызэщ1ыбидзу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэмрэ Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэмрэ Iэ традзащ зэрызэдэлэжьэнымк1э дэфтэрым. Ди республикэр хъуащ РССМ-рэ Урысей щ1алэгъуалэм я зэгухьэныгъэмрэ зэгъэусу ирагъэк1уэк1 «Къуажэм папщIэ Iэщ1агъэлIэр» программэмк1э гъэунэхуп1э щ1ыпIэ.

Зэрыубзыхуамк1э, РССМ-рэ КъБР-рэ иджыри зэдэлэжьэнущ социальнэ, творческэ, егъэджэныгъэ, хъэрычэт Iуэху унэтIныныгъэхэм, апхуэдэуи щ1алэгъуалэм псэкупсэ зыужьныныгъэ, хэкупсэ гъэсэныгъэ егъэгъуэтыным ехьелIа жэрдэмэхэр гъэззэщIынымк1э. Гулъытэ хуащIынущ зи щ1алэгъуэхэр я мурадыфIэхэм ящ1эхъынымк1э, ехьулIэныгъэфIэхэр зыгъэгъакIэнымк1э щ1агъэкъуэн зэрыхъуну щ1ыкIэхэм, унагъуэм, жылагъуэм щызекIуэ лъапIэныгъэхэм я пщIэр нэхъри къэIэтыным.

Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм къызэщIеубыдэ жьыл1эхэр егъэфIэкIуэныгъэмрэ мэкъумэш Iэнатl1эм зегъэужьыныгъэмрэ хуэщIа проектхэр гъэзэщIэным жьыджэру хэт цIыху мин 60-м щIигъу. 2008 гъ лъандэрэ зэгухьэныгъэм хэтхэм ягъэззэщIащ социальнэ мыхьэнэ зиIэ проекти 150-рэ.

РССМ-м ди щ1ынальэм щиIэ къудамэм щ1ыгъуу зэгухьэныгъэм республикэм щ1ыгъэщIащ проект зыбжанэ. Абыхэм ящыщщ «Комендэ 5642» фIэщыгъэр зиIэу къызэрагъэпэщауэ щыта Какказ Ищхъэрэ щ1ынальэм и къуажэдэс щ1алэгъуалэм я зэхуэсышхэр. Абы кърирубыдэу Урысей щ1алэгъуалэм я зэгухьэныгъэм зэпеуэ купщIафIэ иригъэк1уэк1ри, зи щ1алэгъуэхэм утыку ирахьа проект 11-м мылъку хуахакIащ, ахэр ирагъэзэщIну.

Iэмалыщ1эхэр зрагъэлъагъу

ДИ республикэм и унафэщIыр щ1ыхьащ «Сбербанк»-м и хэщIапIэм ик1и абы и Ипщэкъуэпл1э банкым и тхъэмадэ Песенников Анатолий хуэзащ.

Банкымрэ хэгъэгухэмрэ я зэдэлэжьэныгъэр лъэныкъуэ куэдкIэ ёокIуэк1, абыхэм ящыщщ мыхьэнэшхуэ зиIэ проект инхэмрэ инвестицэ Iуэхумрэ гъэззэщIэныр, хъэрычэт Iуэху ц1ыкIымрэику итымрэ хуэгъэк1уатэ зиIэ ахъшэ щ1ыхуэ етыныр, щ1ынальэхэм бжьгъэр зи лъабжьэ зыужьныныгъэ егъэгъуэтыныр.

«Сбер»-м гъэлъэгъуэныгъэм къэхутэныгъэ щ1эхэпэ Iуэхугъуэ хэщIапIэм и мультимедийнэ контентыр зэхэщIык1 Iэрыщ1ыр и лъабжьэу зэграуухащ. Цыхуэхэр банкым и нейросетым дэуэршэр мэхъу, банкым и Iэмэпсымэ «губзыгъэхэр» ягъэунэху. Абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыми картэк1э, QR-кодк1э, биометрие дэфтэрк1э Iуэхутхьбзэ кьыпхуещIэф.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэр «Сбер»-м Урысейм нэхъри зезыгъэужьыну екъулIэныгъэщIэхэр зыIэрагъахьэну екъуэхуащ.

Совет Нэхъыщхьэм и къек1уэк1ык1ар

(1938-1993 гъэхэм)

РСФСР-м, КъБАССР-м я Совет Нэхъыщхьэхэм я япэ хэхыныгъэхэр 1938 гъэм мэкъуагъэм и 26-м ек1уэк1ащ. Абы хэтащ ц1ыху мини 190-рэ е хэхак1уэхэм я процент 99,9-р. Совет Нэхъыщхьэм и депутату к1уэ хъунут зи ныбжьыр илъэс 28-рэ ирикъуа щ1ыхур. Хаха депутатхэм я бжьгъэр 85-рэ хъурт, абыхэм я ящыщу 16-р (18,8%) - мэкъумэшыщIэт, 53-р (62,4%) - колхозхэтт, 16-р (18,8%) - интеллигенцэт. Къыхэгъэщ1ыпхъэщ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и япэ зэхуэсыгъуэм хэта ц1ыху 60-м я ныбжьыр илъэс 40 иримыкIуэ щ1ытащ, депутати 8-м - щ1эныгъэ нэхъыщхьэ, 18-м-курыт, 59-м пэщ1ондэ зэрая1ар. Совет Нэхъыщхьэм бзыльхугъэ 20 хагъэхьат.

СОВЕТ Нэхъыщхьэм и Iэзэхуэсыгъуэм и япэ сессиер 1938 гъэм бадзэуэгъуэм и 26-м зэхэтащ. Абы къыщыз1эрагъэпэщащ КъБАССР-м и Правительствэр - ц1ыхубэ комиссархэм я Совет, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумыр, апхуэдэуи, зэпымыуэ лажьэ, депутат блырыбл зыхэт комиссиитI: бюджет, хабзэзыбзыху Iэхуэшхэр къыщыхьалъхьэ.

1938 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым хэт псори политикэ залымыгъэм ихьауэ щытащ. Совет Нэхъыщхьэм и лжьыгъэм зэхуэхьанымрэ къэзэ хилъхьащ зауэм. А пхъэнэм Советэхэм лжьыгъэ зыри щек1уэк1акъым, Кавказ Ищхъэрэм ис лъэпкъхэм я ныкъуэ ирагъэк1ащ. СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и унафэк1э, 1944 гъэм балъкъэрхэр нэгъуэщI щ1ынальэхэм ягъэIэпхъуэрэ, Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-р Къэбэрдей АССР ик1ахъу.

Совет хэтхэм я лжьыгъэр зэтеувэжу щыхуежьар зауэ нэужь лъэхъэнэрщ. 1946 гъэм КъАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм унафэ къыдигъэк1ащ КъАССР-м и ц1ыхубэ комиссархэм я Совет зэрыхъуар ик1у. 1946 гъэм бадзэуэгъуэм и 26-27 махуэхэм ек1уэк1а IX сессием унафэ къыщащтащ 1946 - 1950 гъэхэм КъАССР-м и ц1ыхубэ хозяйствэр зэфIэгъуэвэжыным, зегъэужьыным теухуа ил1эситху план.

1947 гъэм мазаем и 9-м РСФСР-м, КъБАССР-м я Совет Нэхъыщхьэхэм я II зэхуэсыгъуэм я зэхуэсыгъэхэр ек1уэк1ащ. 1954 гъэм бадзэуэгъуэм и 2-м КъАССР-м и Президиумым и унафэк1э къыз1эрагъэпэщауэ щытащ КъАССР-м и Министрхэм я совет зэрыхъуар. Ар щ1эдзапIэ хуэхъуащ балъкъэрхэм я хэкум къажьэзэжыным. А законыр псори зэдзарэзыгъэ къыщыз1эдащIащ 1957 гъэм гъатхэпэм и 28-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием.

1957 гъэм мазаем щыхуэзэ зиIэ Iуэхугъуэу республикэм щек1уэк1ащ Къэбэрдейр Урысейм зэрыгугъэрэ илъэс 400 зэрырикъуар, абы ирихьэлIэу СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым КъБАССР-м къыхуигъэфащащ Лениным и орденым и ятIуанэ нагъыщ1эр.

1944 гъэм щегъэжьауэ 1957 гъэ хъуху КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм лэжьыгъэ-хозяйствэм и ц1ыхэхэу щ1ыбыдыр. КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и V зэхуэсыгъуэм (1959-1963) и япэ сессием ящыщащтэу щытащ ц1ыхубэ хозяйствэм зэхуэсыгъуэм теухуауэ ик1ыжу ц1ыхубэ зэхэщIапIэхэр зэхэпхьэжьащ.

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и VI зэхуэсыгъуэр нэхъыбэу зытелажьар республикэм и административнэ щ1ынальэ ухуэнкIэр. Апхуэдэ щ1ыкIэкIэ 1965 гъэм щ1ыщ1ыпхэм и 12-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и унафэк1э, иджыри къыз1эрагъэпэщауэ щытащ Май, Шэджэм, Советскэ районхэр, Май хуэдэуи къалэ ящIащ.

1970 гъэм къэрал властым и структурэхэм зэхъуэк1ыныгъэщIэхэр къыщыхьащ. Апхуэдэу КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и унафэк1э, 1970 дыгъэгъэзэм и 11-м КъБАССР-м Юстицэмк1э и министерствэм къызэрагъэпэщащ.

1978 гъэм накъыгъэм и 26-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием псори зэдзарэзыуэ къыщыз1эдащтауэ щытащ КъБАССР-м и Конституцэр (Закон Нэхъыщхьэр), жылагъуэ-политик9, экономик9, социальнэ щытык1эхэм я зэпыщIэныгъэр зыбгъэдэлъ.

1990 гъэм гъатхэпэм и 4-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и XII зэхуэсыгъуэр хахащ. А лъэхъэнэм КПСС-м кьалэн псори Советхэм я1ащIелъхъэ. Совет Нэхъыщхьэм и XII зэхуэсыгъуэм блэкIа лIэщIыгъуэм и 90 гъэхэм кьалэнышхуэ щитэщIащ, республикэм и жылагъуэ-политик9 щытык1эм ехьелIа Iуэхугъуэхэр зэфIэхуэ. Абы кьыщинэмыщIауэ, Совет Нэхъыщхьэм и сессие 13-м кьриубыдэу Iэнатl1э зэмыл1эужьыгъуэ кэдым ехьелIа, мыхьэнэшхуэ зиIэ унафэхэр. къащтащ. КъБАССР-м и къэрал Iэ щхьэхуитныгъэм и Декларацэр къащтэныр яп лъабакъуэ хуэхъуащ республикэм и къэралыгъуэр ухуэным, политик9 щытык1эр убзыхуным. 1991 гъэм фокIадэм и 8-м Совет Нэхъыщхьэм къащта унафэм ик1ыжу, 1992 гъэм щ1ыщ1ыпхэм и 5-м КъБР-м яп президент хъыныгъэхэр щек1уэк1ащ. Апхуэдэ мыхьэнэшхуэ зиIэ закон кэуэ къащтащ а лъэхъэнэм: «Щ1ым ехьелIа зэхъуэныныгъэхэм я1ауэхуэ», «Мэкъумэш Iэнатl1эм теухуауэ», «КъБССР-м и хамэ къэрал инвестицэхэм я1ауэхуэ», «КъБССР-м и щ1ынIэ самоуправленэм теухуауэ», «Щ1алэгъуалэ политикэм теухуауэ», нэгъуэщIхэр.

Ик1эм-ик1эжьым, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм, адрей къэрал кьулыкъущIапIэхэм хуэдэу, пл1эжьи щигъэтэжащ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

Ди щIыналъэмрэ Беларусымрэ я зэпыщIэныгъэхэр

Ди къэралым и щ1ыхьэр Москва мы махуэхэм щек1уэк1 «Урысей» гъэлъэгъуэныгъэ-форум иным хэту, КъБР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбек хуэзащ Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм (РССМ) и пашэ Пекуровский Дмитрий. Ахэр тепсэльыхьащ ди республикэм хыхьэ къуажэхэм дэс щ1алэгъуалэм яхуэгъэза къэрал политикэр нэхъыфIу зэрегъэк1уэк1ыпхъэм.

ЗЭХУЭЗЭМ къызэщ1ыбидзу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэмрэ Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэмрэ Iэ традзащ зэрызэдэлэжьэнымк1э дэфтэрым. Ди республикэр хъуащ РССМ-рэ Урысей щ1алэгъуалэм я зэгухьэныгъэмрэ зэгъэусу ирагъэк1уэк1 «Къуажэм папщIэ Iэщ1агъэлIэр» программэмк1э гъэунэхуп1э щ1ыпIэ.

Зэрыубзыхуамк1э, РССМ-рэ КъБР-рэ иджыри зэдэлэжьэнущ социальнэ, творческэ, егъэджэныгъэ, хъэрычэт Iуэху унэтIныныгъэхэм, апхуэдэуи щ1алэгъуалэм псэкупсэ зыужьныныгъэ, хэкупсэ гъэсэныгъэ егъэгъуэтыным ехьелIа жэрдэмэхэр гъэззэщIынымк1э. Гулъытэ хуащIынущ зи щ1алэгъуэхэр я мурадыфIэхэм ящ1эхъынымк1э, ехьулIэныгъэфIэхэр зыгъакIэнымк1э щ1агъэкъуэн зэрыхъуну щ1ыкIэхэм, унагъуэм, жылагъуэм щызекIуэ лъапIэныгъэхэм я пщIэр нэхъри къэIэтыным.

Къуажэдэс щ1алэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм къызэщIеубыдэ жьыл1эхэр егъэфIэкIуэныгъэмрэ мэкъумэш Iэнатl1эм зегъэужьыныгъэмрэ хуэщIа проектхэр гъэзэщIэным жьыджэру хэт цIыху мин 60-м щIигъу. 2008 гъ лъандэрэ зэгухьэныгъэм хэтхэм ягъэззэщIащ социальнэ мыхьэнэ зиIэ проекти 150-рэ.

РССМ-м ди щ1ынальэм щиIэ къудамэм щ1ыгъуу зэгухьэныгъэм республикэм щ1ыгъэщIащ проект зыбжанэ. Абыхэм ящыщщ «Комендэ 5642» фIэщыгъэр зиIэу къызэрагъэпэщауэ щыта Какказ Ищхъэрэ щ1ынальэм и къуажэдэс щ1алэгъуалэм я зэхуэсышхэр. Абы кърирубыдэу Урысей щ1алэгъуалэм я зэгухьэныгъэм зэпеуэ купщIафIэ иригъэк1уэк1ри, зи щ1алэгъуэхэм утыку ирахьа проект 11-м мылъку хуахакIащ, ахэр ирагъэзэщIну.

Зэдэлэжьэныгъэм зеубгъу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэмрэ «Почта Банк» Iэнатl1эмрэ я зэпыщIэныгъэр, яку дэлъ зэдэлэжьэныгъэр нэхъри ефIак1уэ зэпытщ. Иджыблагъэ зэхуэзащ КъБР-м и Iэтащхьэ К1ыэк1ыэ Казбекрэ «Почта-Банк»-м и президент - правлеиэм и унафэщI Пахомов Александрэ ик1и адэк1и зэрызэдэлэжьэнум, «гъуэгу картэм» тещ1ыхьа адэфтэрхэм Iэ традзащ. Апхуэдэуи ахэр тепсэльыхьащ ди щ1ынальэм и дежк1э социальнэ мыхьэнэ зиIэ проектхэр зэгъуэсу зэрагъэзэщIэнум.

МЫХЬЭНЭШХУЭ зратахэм ящыщщ иджырей банк технологиехэмрэ абы епха Iуэхугъуэхэмрэ ди республикэм зыщегъэужьыным, цIыхуэхэм финанс Iуэхутхьбзэхэр фIагъ лъагэ яIэу яхуэщIэным хуэгъэпса проектхэр. Гулъытэнщэ ящIакъым Iуэхум жьыл1э мыинхэм зыщегъэужьыным, къинэмыщIауэ, зи ныбжь кък1уэтахэмрэ льготэ зэмыл1эужьыгъуэхэр зиIэ цIыхуэхэмрэ хэхауэ зэрадзэлэжьэнур.

«Быдэу си фIэщ мэхъу а дафтэрым фIы куэд къыз1эрыпэк1уэнур, сыту жылIэмэ абы къытхуэз1уех ди лэжьыгъэ зэпыщIэныгъэхэр, экономик9 и лъэныкъуэк1э дыз1эрыз1эрыщIэнум хуэгъэпса Iэмалыщ1эхэр», - к1ыхьиг3ащ К1ыэк1уэ Казбек. Апхуэдэу абы жиIащ зэгурыIуэныгъэм щ1ынальэм и зыужьныныгъэр иригъэфIэк1уну зэрыщыгугъэр къит хьыбарым тепщ1ыхьмэ, щ1ынальэм ди Iэнатl1эм и лъэныкъуэк1э щиIэ финанс зыужьныныгъэр процент 79-рэ мэхъу. Ди мурадщ а бжьыгъэм адэк1и хэдгъэхъуэну, ди къудамэхэр пощт Iуэхущ1ап1эхэм, псом хуэмыдэу жьыл1э мыинхэм, бгылъэ щ1ынIэхэм щ1эхэм, ящ1ыз1ытхыну. Почтэм щ1алажьэхэм ящыщхэм я1ауэщ1эфынущ итэк1э зи гугъу щIа къалэнхэр», - жиIащ Пахомов Александр.

Къулыкъущ1эхэр хэхауэ тепсэльыхьащ «Почта Банк»-м и къулыкъыдэу щ1алажьэ «Пушкинскэ картэм». Абы и фIыгъэк1э зи щ1алэгъуэхэм Iэмал яIэщ федеральнэ бюджетым къыхэкI мылъкур тек1уадзу кинохэм, театрхэм, музейхэм, нэгъуэщI щынэгъэ Iуэхугъуэхэм к1уэну. «Почта Банк»-м и пашэм зэрыжиIамк1э, къэралым къыщыдэ-к1ащ апхуэдэ картэу мелуани 9,5-рэ. Абы хэмк1э къащхьэкIащ билет мелуан 51-рэ.

«Почта Банк»-р ВТБ гупымрэ Урысей пощтымрэ зэгъусэу 2016 гъэм къызэрагъэпэщащ. Псори зэхэту абы къэралым щIэщ къудамэ мин 25-м нэс, Iуэхутхьбзэ яхуещIэ УФ-м хуэзыщ1ащ 83-м щыпсэухэм. Абы и Iуэхутхьбзэхэр къагъэсбэп псоми: зи щ1алэгъуэхэм къащыщ1эдзауэ зи ныбжьыр хэкIуэтахэм нэс. Банкым цIыху мин 30-м Iуэхутхьбзэ зэмыл1эужьыгъуэхэр яхуещ1эф. Абы зыщыубгъащ Интернетым, и напэкIуэщI щ1ыхьэр иIэжу. Абы и сайтыр: http://www.pochtabank.ru/.

Парламентыр къызэрыунэхуар

1993 гъэм дыгъэгъазэм и 12-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щызэхэтауэ щытащ республикэм закон къыдэзыгъэк1 и орган нэхъыщхьэм - КъБР-м и Парламентым - и хэхыныгъэр. БлэкIа лIэщIыгъуэм и 90 гъэхэм щыIа жылагъуэ-политикэ, экономик9 щытык1э гугъуэм КъБР-м езым и увыпIэр щиубыдыжауэ щытащ псынщIэу зызыхъуэж Урысейм зэрыдек1уэн демократие зэхъуэк1ыныгъэр, граждан жылагъуэ ухуэн гъуэгур къыхихри. Федеративнэ зэгурыIуэныгъэм iэ щIидзащ, республикэм и япэ Президентыр, Парламентым и депутатхэр хихащ, Конституцэщ1э къыщитащ - ахэр псори Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэралыгъуэр ухуэныкIэ лъабжьэ хуащ. КъБР-м и Парламентым и I-II зэхыхьэгъэзэгъэ палатитIу зэхэту Iыхьэ зэмыл1эужьыгъуэхэр яхуещ1эф. Абы и Iуэхутхьбзэхэр къагъэсбэп псоми: зи щ1алэгъуэхэм къащыщ1эдзауэ зи ныбжьыр хэкIуэтахэм нэс. Банкым цIыху мин 30-м Iуэхутхьбзэ зэмыл1эужьыгъуэхэр яхуещ1эф. Абы зыщыубгъащ Интернетым, и напэкIуэщI щ1ыхьэр иIэжу. Абы и сайтыр: http://www.pochtabank.ru/.

ПАРЛАМЕНТЫР палатитI хъун щ1ыхуейм и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэр республикэм и жылагъуэ политикэр зэпI1эзрыт щ1ынырт, лъэпкъ зэмыл1эужьыгъуэхэм я Iуэху еплъыкIэр хабзэубзыху органым дэж нэгъэсыныр. Республикэм и Советым депутат 36-рэ хэтт, хэкIуэ зэхуэдиз я1эу. Л1ыкIуэхэм я Советми депутат 36-рэ хэтт, апхуэдэуи республикэм и административнэ-щ1ынальэ органхэм къабгъэдэкIырт. КъР-м и Парламентым и I зэхуэсыгъуэм и япэ зэIуащ1эм Мандат комиссэрэ Лъэпкъ зэхущытыкIэхэмкIэ комитетрэ къыщызэрагъэпэщащ щытащ. Республикэм и Советым комиссиитху хэтт: бюджетхэмкIэ, налогхэмкIэ, банкхэмрэ финансхэмкIэ; уней мылъкымкIэ, экономикэмрэ хъэрычэт Iуэхуэхмк1э; законодательствэмк1э, хабзэм кIэлIыплI1нынымк1э, шынагъэушагъэмрэ цIыхуэ и хуитныныгъэмк1э; социальнэ политикэмк1э; мэкъумэш Iуэхуэхмк1э.

Л1ыкIуэхэм я Советми комиссиитху 6 къыщызэрагъэпэщащ: конституцэ законодательствэмк1э, шынагъэушагъэмк1э, хабзэм кIэлIыплI1нынымк1э, дунейпсо Iуэхуэхэмк1э, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Советым и депутатхэм я комиссиитхэр. Ар зэрызэгъэпэщауэ щытащ. Абыхэм я щIэныгъэ-къэбарыр зыуэ щытащ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ зыуэ щытащ автономнэ округ щIыкIэм. Бгылъэ АССР-р пIалъэкIэ кьызэрагъэпэщауэ зэрыщытыным ипкъ иткIэ, РСФСР-м и ВЦИК-р апхуэдэ Iуэхугъуэхэм я телъхьэт. 1922 гъэм щ1ыщ1ылэм и 16-м Бгылъэ республикэм Балъкъэрри къыхэзыкIыкри, Къэбэрдей-Балъкъэр автономнэ область хъуащ. Автономнэ областым и хабзэубзыху Iэнатl1э хъуар Советхэм я съездырщ.

1925 гъэм щ1ыщ1ылэм и 26-м РСФСР-м и ВЦИК-м декрет къищтащ Кавказ Ищхъэрэ край къызэрагъэпэщыну. Абы хыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэр автоном областри.

1936 гъэм Советым и VIII зимыуэзу союзэпсо съездыр махуитхуIэ елэжьа, мазитхуIэ щ1ыкIуэм зэпкъраха нэужь къыщитащ СССР-м и Конституцэр. 1937 гъэм мэкъуаугъэщ1эм и 24-м Къэбэрдей-Балъкъэрым и Советым и X зэхуэсым республикэм и Конституцэр къыщитащ.

СССР-м и Конституцэм (1936 гъэ), РСФСР-м и Конституцэм (1937 гъэ), КъБАССР-м и Конституцэм (1937 гъэ) яубзыхуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэралыгъуэ ухуэныгъэр зыхуэзащ, цIыхуэхэм я политикэ хуитныныгъэхэр яткIащ, апхуэдэуи республикэм хэхыныгъэхэр зэрыщIэкIыныну щ1ыкIэр хабзэкIэ къащтащ. Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и къэрал власть нэхъыщхьэ хъуащ Совет Нэхъыщхьэр, КъБР-м и лэжьакIуэхэм я епIыкIэр пхигъэкIыну.

Совет Нэхъыщхьэр республикэм и къэрал властым ик1и и хабзэубзыху, ик1и и орган нэхъыщхьэт, апхуэдэ щ1ыкIэм иту щ1ыкIуэкIэ ек1уэк1ащ, 1993 гъэм Советхэм я тетыгъэр къэтэхукIэ.

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэр 12-рэ хахащ: I зэхуэсыгъуэ (1938-1947), II зэхуэсыгъуэ (1947-1951), III зэхуэсыгъуэ (1951-1955), IV зэхуэсыгъуэ (1955-1959), V зэхуэсыгъуэ (1959-1963), VI зэхуэсыгъуэ (1963-1967), VII зэхуэсыгъуэ (1967-1971), VIII зэхуэсыгъуэ (1971-1975), IX зэхуэсыгъуэ (1975-1980), X зэхуэсыгъуэ (1980-1985), XI зэхуэсыгъуэ (1985-1990), XII зэхуэсыгъуэ (1990-1993).

НЭщIэпыджэ Замирэ.

ДОХЪУШОКЪУЭ Синэ.

● Нобэ УФ-м и Конституцэм и махуэщ

Зэхэгъэж хэмылъу

Нобэ ди къэралым щагъэлъапIэ Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 30 зэрырикъур. 1993 гъэм дыгъэгъазэм и 12-м Хабзэ Нэхъыщхьэм и телъхьэу яIэ яIэтауэ щытащ цIыху мелуан 32,9-м. Конституцыщ Iэр илъ итахэм куэдкIэ къащ.хъыщыкIырт. Тхыдэм хэтэ Хабзэ Нэхъыщхьэ псоми ар щIефIэкIыр цIыхум и хуитыныгъэхэр, лъапIэныгъэхэр япэ зэрырригъэщырт.

ГУЭБГЪЭЛЪАГЪУЭМЭ, къэралым и Хабзэ Нэхъыщхьэм япэ дыдэу ЦIыхум и хуитыныгъэхэм псоми я зэхуэдэ декларацэр япэ IыхьэУ хагъэхьащ. Апхуэдэм тегушхуакъым демократиер кIыхьзабэкIыу къалъытэ зызыужьа къэрал куэд. КъыщынэмыщIауэ, ди къэралым зыщыщ лъэпкъ, иныгъ дин я лъэныкъуэкIэ, нэгъуэщIкIэ цIыхухэр зэхэгъэж ящIу зэрыщамыдэр, власти цIыхубэм и пащхьэм и деж жэуапкIуэу зэрыщыщытыр, медицинэ Iэхэутхьабзэхэр, егъэджэныгъэ Iэнатlэр зэрыщыпщIэнщэр н. къ. куэд и уасэщ. Дэтхэнэми хуитныгъэ иIэщ къэрал унафэщIхэр хихыну е езым зыхрригъэхыну.

Конституцэм къэралыбзэм пыщIа гупУехьхэр игъэкIуэдащ, къэралым ис лъэпкъ мащIэхэр хъумэным хущIокIыу. КъыщынэмыщIауэ, мыхьэнэ нэхъыбэ зиIэхэм ящыщщ Урысей Федерацэм и щIыналъэхэр зэхуэгъэдэныр. Ахэр псори къыщыхьащ Хабзэ Нэхъыщхьэм икIи федералъэ култыкъуащIапIэхэм щIыналъэ култыкъуащIапIэхэм я къалэнхэр пыухыкIауэ итхащ, хэгъэгухэм я гъунапкъэхэр къыщыгъэлъэгъуащ, дэтхэнэми и къэралныпыр, гербыр, гимныр итщ. А псом Урысейр зэхъуегъэувэ, нэхъри нэхъ лъэщ ещI.

Фызэрыщыгъуазэщи, иужьрейуэ УФ-м и Конституцэм зэхъуэкIыныгъэхэр щыхалъхьар 2020 гъэращ. Ар и унафэт Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир. Абы щытепсэлъыхьащ къэралым и дзнэ хэгъэгуи. ЗэхъуэкIыныгъэхэм елэжьащ Къэрал Думэм и комитетхэм, ФедерацэмкIэ Советым хэтхэр, къэралым и УнафэщIым къызэригъэпэща ПэжьакIуэ гупыр. А гупым хыхьащ щIэныгъэлIэхэр, политикхэр, щэнхабзэм, егъэджэныгъэм и къэрыщIпщIэнщэр н. къ. куэд и уасэщ. Дэтхэнэми хуитныгъэ иIэщ къэрал унафэщIхэр хихыну е езым зыхрригъэхыну.

Псом я дежкIи гурыIуэгъуэщ Хабзэ Нэхъыщхьэм халъхьа зэхъуэкIыныгъэхэр щIыхубэм я дежкIэ мыхьэнэшхэу иIэу зэрыщытыр. Нобэрей гъащIэм и шэсапIэу пльытэ хъунущ ахэр. Псалъэм папщIэ, шэч кьытехьэгъуейщ жылагъуэ зэщIэхьеныгъэхэмрэ коммерцэ Iэхъум емыпха зэгухьанныгъэхэмрэ кьыхуагупсыса IэмалыщIэхэмрэ хэкIыпIэхэмрэ ятеухуауэ Конституцэм халъхьа зэхъуэкIыныгъэхэр хуабжу сэбэп зэрыхъунум. Сыт гражданин жылагъуэр зищIысыр? Ар дэращ. Урысейм щыпсэу цIыхубэрщ. Къэралым къыщыхъу-къыщыщIэхэр кьыхэсфIэIуэху, абы и зыужьныгъэм зи гуащIэрэ къаруурэ хэзыгъэхьэ дэращ. мыдрыгъэ хуэжьар.

Урысей Федерацэр зэрыщыту къапщтэмэ, Конституцэщ Iэмкlэ арэзыуэ цIыхухэм я процент 77, 92-м Iэ яIэтащ. Абы щыгъуэ къагъэщIэрэщIожа Хабзэ Нэхъыщхьэм зэхъуэкIыныгъэ 206-рэ халъхьащ. Абыхэм я зы Iыхьэр зытеуухар къэралым и щхьэхуитныгъэр гъэбыдэныращ, адрейхэм къыщыгъэлъэгъуащ цIыхухэм я псэкIэр егъэфIэкIуэныр, илъэсым зэ нэхъ мыхьэмрэ пенсэр хэгъэхъэныр, унагъуэм, сабийм защIэгъэкъуэныр, упсэун папщIэ нэхъ мащIэ дыдэу узыхуейм хуэдиз ахъшэм улахуэ нэхъ цIыкIур хуэгъэкIуэныр, нэгъуэщIхэри.

Конституцэм и махуэр къэрал псом Iэтауэ щагъэлъапIэ, УФ-м и Президентым къэрал саугъэт нэхъыщхьэхэр къэзылэжьахэм щаратыж Кремлым. Щэнхабзэ зэхъуэкIэр, дерс зэIуахэр, гъэлъагъуэныгъэхэр, лекцэхэр къыщызэрагъэпэщ егъэджэныгъэмкIэ, щэнхабзэмкIэ IэхъуцапIэхэм. Дэфтэр нэхъыщхьэм и юбилейкэр нэхъ хэIэтыкIауэ яIэт хабзэщ. Псалъэм къыдэкIуэу жыпIэмэ, 2013 гъэм, УФ-м и Конституцэр илъэс 20 щрикъум, амнистием теухуа унафэ къыдэкIауэ щытащ.

ШЫПШ Даянэ.

И щIэинхэм пщIэ хуащI

СССР-м, РСФСР-м, КъБР-м я цIыхубэ артист, Совет Союзымрэ Урысей Федерацымрэ я Къэрал саугъэтхэм я лауреат, Санкт-Петербург щIыхь зиIэ и цIыху, а къалэм и филармоним и Академическэ симфоние оркестрым и художественнэ унафэщI, дирижёр цIэрыIуэ, къэрал куэдым хэIущIыIу щыхъуэ оркестрхэм я тхьэмадэ Темыркъан Юрэ псэужамэ, дыгъэгъазэм и 10-м и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирикъунут. Санкт-Петербург и филармоним и Академическэ симфоние оркестрым (Алексеев Николай зэригъакIуэм) а махуэм концерт гукъинэж итащ мазэрэ Темыркъан Юрэ и щIыхькIэ.

КОНЦЕРТЫМ и программэм хагъэхьащ филармоним и залышхуэми нэгъуэщI утыкуэми Темыркъан Юрэ куэдрэ щIэсащ. ФIыуэ ильагъуу щыта лэжьыгъэхэр. Фортепиано еуар Папоян Ильяц.

КъБР-м и Iэтащхьэ КIуэкIуэ Казбек и телеграмм напэкIуэцIым щитхащ республикэм исхэм, и лэжьыгъэхэр фIыуэ зыльгъуэхэм, Санкт-Петербург и къэрал филармоние Шостаковичи Дмитрий и цIэр зезыхьэм, къэралым и творческэ гупхэм, макъамэр фIыуэ зыльгъуэхэм зэи зэращымыгъупщэнур дунейпсо макъамэ щэнхабзэмрэ гъуэгджэмрэ я тхыдэм дыщэ хьэрфхэмкIэ зи цIэр хатха Темыркъан Юрэ икIи абы и щIэинхэм пщIэ зэрыхуащIынур.

ТЕКIУЖЬ Заретэ.

Мы махуэхэм

Дыгъэгъазэм и 12, *гуубж*

♦Уэынщагъэр хъумэнымкIэ Iэнатlэм и Iээхутхьабзэхэр псоми ялъэIэсыным и дунейпсо махуэщ

♦Зэныкъуэкъуу къэралхэм ящыщу зым и телъхьи мыхъуным и дунейпсо махуэщ

♦Урысей Федерацэм и Конституцэм и махуэщ

♦1993 гъэм КъБР-м палатитI хъу и Парламентыр хахащ.

♦1933 гъэм къалъхуащ юрист, КъБР-м щыщ къэрал, жылагъуэ лэжьакIуэ **Губэщ1ыкI Владимир.**

♦1935 гъэм къалъхуащ тхакIуэ, уэрэдыс, артист, КъБР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Бахъуэ БетIал.**

♦1937 гъэм къалъхуащ медицинэ щIэныгъэхэмкIэ доктор, АКъУ-м и профессор, ЩIДАА-м и академик **Дыгъужь Къаздэч.**

♦1938 гъэм къалъхуащ химиие щIэныгъэхэмкIэ доктор, КъБКъУ-м и профессор **Алэ-къэй Лерэ.**

♦1948 гъэм къалъхуащ актёр, УФ-м щыщ зиIэ и артист **Балъкъыз Валерэ.**

♦1952 гъэм къалъхуащ КъБР-м егъэджэныгъэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Шал Любовь.**

♦1976 гъэм къалъхуащ бодибилдингымкIэ дунейпсо чемпион хъуа, КъБР-м физкультурэмрэ спортымкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ **Лъакъуэдыгъуэ Рамэзс.**

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 2 - 3, жэщым градуси 2 щыхъунущ.

Дыгъэгъазэм и 13, *бэрэжьей*

♦1920 гъэм Лъэпкъхэм я Лигэм Гаагэ къыщызэригъэпэщащ дунейпсо хеящIэ Iэхъуащ1апIэ.

♦1926 гъэм Совет къэралыгъуэм щыяпэу абы цIыхуу исыр бжьм щыщIадзащ.

♦1949 гъэм Налшык щекIуэкIащ КъАССР-м и цIыхуб ныбжьыщIэхэм я XI республикэ съезд.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкIэ, Налшык уфауэ щыщытынущ. Хуабэр махуэм градуси 3, жэщым градуси 3 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар **ЩХЬЭЩЭМЫЩI Изэщ.**

Лъэпкъ Iущыгъэ:

ЗыкIэрымылъ пэ лъагэ, зибг имылъ къудан.

● Къэрал Iуэху

ВДНХ-м щекIуэкI «Урысей» гъэлъэгъуэныгъэ иным Iуэху гъэщIэгъуэн куэд щокIуэкI мы махуэхэм.

Махуи 100 дэкIмэ...

2024 гъэм ди къэралым щекIуэкIыну ЩIалэгъуалэм я дунейпсо фестивалым къызэхьыныным къэнжэ махуи 100-р ящыбжьыкIэм щыщIадзащ абы. Дунейпсо зэхьхьэхэм зэрыпежьэ хабзэр мызыгъэгуми Iэщ1ыб ящIакъым. Олимпиадэхэр, чемпионатхэр къызэзыгъэпэщ къэралым ар къыщызэIуихынум махуи 100 къыщынэм дежь зэщIэхэм ирагъэплагъэнумрэ ирагъэщIэнымрэ нэIуэ къэзыщIэ «Iупъуэхэр» зэIуех.

Фигу къэдгъэкIыжьынщи, ЩIалэгъуалэм я дунейпсо фестивалым къызэхуишэснущ егъэджэныгъэм, щIэныгъэм, хъарычэт, псапэ щIэным, волонтер Iуэхуэхэм, медиам, щэнхабзэм, спортым, нэгъуэщI Iэнатlэ къэдым щыпашэ щIалэгъуалэу мин 20-м нэблагъэ. Абыхэм ящыщу мини 10-р нэгъуэщI къэралхэм къикIынущ. Иджы япэу апхуэдэ щIалэгъуалэ зэхьхьэхэм хэтынущ илъэс 14 - 17 зи ныбжь ныбжьыщIэу мин, 500-р ди къэралым щыщу, 500-р хамэ щIыпIэхэм къикIауэ. Ар 2024 гъэм гъатхэпэм и 1 - 7 махуэхэм «Сириус» федералъэ щIыналъэм щекIуэкIынущ. ЩIалэгъуалэм я дунейпсо фестивалым и щIыналъэ программэр гъатхэпэм и 10-м щегъэжьауэ 17 хъуху екIуэкIынущ. Абыхэм къызэхахIуэкIынущ Урысейм и хэгъэгу 30.

КъызэгъэпэщакIуэхэм зэрыхуагъэфащэмкIэ, зэхьхьэм хэтынущ къэралыгъуэ бжьыгъэхэм къикIахэр. ИджыкIэ я тхылъхэр ираГъэтхащ Австралием, Вьетнамым, Индонезием, Канадэм, Китайм, Кореем, США-м, Таиландым, Японием, нэгъуэщI къэралхэми я лIыкIуэхэм.

ВДНХ-м щагъэува ЩIалэгъуалэм я унэм иIалэгъуалэ мин къыщызэхуасащ мыхьэнэшхэу зиIэ Iуэхугъуэм хэтыну, абы зыкъырагъэхьэлIат спортсмен цIэрыIуэхэм, артистхэм, волонтерхэм, политикхэм. Зи гугъу тщIы зэхьхьэр егъэкIуэкIныр зи пщэ дэлъ, Урысейм щIалэгъуалэм я Iуэхуэкмкlэ и министерствэм и къэралыгъуэ къэнжэжа махуи 100-р дыдэ щIапIэ бжьыкIын щIадзащ. А махуэм утыку кърахьащ дунейпсо мыхьэнэ зиIэну фестивалым и дамыгъэу щытыну Чебурашкэри. Ар ауэ сытми къыхахакъым. АтIэ а псэущхьэ гуакIуэ цIыкIур зэныбжьэгъугъэмрэ пщIэ зэхуэщIыныкъэ я дамыгъэу къыгъэлъытэ. КъыщынэмыщIауэ, ар къэралу хуэам къыщащIыху. Гъатхэпэм и 1-м щегъэжьауэ къэралыгъуэм щылажьэ социальнэ сетхэм нэхъыбэ дыдэу итыну Чебурашкэращ.

Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир фестивалым теухуауэ къыщыгсальэм жиIащ. ЩIалэгъуалэм я дунейпсо зэхьхьэм хэтынухэр зэхущIэ нэхъ лъапIэ дыдэм хуэдэу Урысейм къызэрыригъэблагъэнур икIи ди къэралым и ехъулIэныгъэхэмрэ щалъагъунухэмрэ ахэр зэрыдихьэхынур, нэхъыбэм зэрыгъэтгъэгуихуэнур и фIэщ зэрыхьур къыхихыщащ.

Къэрал унафэщIым зэрыжиIамкIэ, нобэкIэ къэрал 183-м къикIа тхылъ мин 250-рэ къаIэрихьащ къызэгъэпэщакIуэхэм. «Апхуэдэ жэрдэмым къегъэлъагъуэ ныбжьэгъугъэм нэхърэ нэхъ къару лъэщ зэрыщымыIэр», - жиIащ Путиным. Апхуэдэуи къэрал унафэщIым къеплъащ Урысей Федерацэм и щIыкIэ-псэукIэр, тхыдэр, хабзэр, лъапIэныгъэхэр зэрагъэщIэну куэд къыхуэпабгъэу. Путиным жиIащ ди къэралым и ехъулIэнгъэхэр куэдым зэрафIэтелъыдыжэр. «И хэкум и зыужьныгъэм папщIэ къалэн нэхъ гугъу дыдэхэми зезыпщыт жылагъэращ псори зи фIыщIэр, ахэр сыт хуэдэ лъагапIи нэсыфынущ. Псом хуэмыдэу Урысейр Iэмалхэм я къэралщ, ар щIалэгъуалэм я дежкIэ хуабжу сэбэпщ», - жиIащ къэрал Iэтащхьэм.

ЩIалэгъуалэ зэхьхьэ иным хэтынущ Урысейм и щIыналъэщIэхэм щыщ волонтер 200-м щIигъу. Зэхьхьэм щIалэгъуалэм кIыхь зэрыгъэлъагъуэ, щIыхь зэхущIыкIэм гъуни нэзи зэриIыбэр. Урысейр ялэми ещхьу фIыуэ ялъагъу, цIыхухэр къэкIуэну хуейщ. Дэ тхуэзфIэкI къэдгъэнэнукъым зьэщIэхэм ягу дрихьэн щхьэкIэ», - жиIащ УФ-м и Правительствэм и Унафэщ1ым и къуэдзэ Голиковэ Татьянэ.

Мыбы ещхь фестивальэ Урысейм щыщкIуэкIар 2017 гъэращ. Абы къыдэрэ Урысейм, хамэ къэрал куэдым яIэ щIалэгъуалэ зэгухьэныгъэхэмрэ зэщIэхъеныгъэмрэ куэдкIэ нэхъ лъэрызехьэ хъуащ. Мы гъэм фестивалым нэхъыщхьэ щагъэлъэгъуэнур гуапагъэр зэрыльапIэрщ, урысей цIыхухэм я псэм и къэзагъэщIу, урысей щэнхабзэмрэ щIэныгъэмрэ зэрыгъэнэнэшэрщ. КIэщу жыпIэмэ, щIалэгъуалэр хуабжу дехьэх. Къызэхуэсахэм ящIа сурэтхэр щагъэлъагъуэ. Къызэхуэсахэм ятхыпхьащ щIэныгъэкIа тхыпхьащ щыщ утыкухэр щыIэнущ. Абы хэтынущ Урысейм и лъэпкъхэм я шхыныгъуэхэм ущедзакъэ хъун утыкуи.

Фестивалым и къалэн нэхъыщхьэр дунейпсо зэдэлэжьэныгъэр гъэбыдэныращ, щэнхабзэ, лэжьыгъэ зэпыщIэныгъэхэр егъэфIэкIуэныращ, псом хуэмыдэу хамэ къэрал зэмыпIэужьыгъуэхэм щыщ щIалэгъуалэр зэшэлIэныращ.

ЩIалэгъуалэм я дунейпсо фестивалым Кавказ Ищхъэрэм щыщу хэтыну волонтёркэр ягъэхьэзырын щIадзащ. Ахэр Кавказ Ищхъэрэ федералъэ университетымрэ Пятигорск къэрал университетымрэ щрагъэджэнущ. Волонтер 260-рэ икIынущ Дагъыстэным, Ингушым, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Осетие Ищхъэрэ - Аланием, Шэшэным, Ставрополь краим.

НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэ.

Псэм щыщ Iыхьэ

● Дн нэхъыжьыфIхэр

ХьэIишэт и гур зи щыпыIэркъым унэм: дунейр щыуэфIхэм къыщIокIри, пщIантIэм дэт тIысыпIэм щотIысэх. ПащIэ гъэзугуанэшхуэ къэзыкIуа щIыхубзым игу къигъэкIыжын и мащIэ - а сабиигуэр, фызабэу къанэу гугъуехьыр зи натIэу къэгъэугурыкIуа и анэр, и школ лъэхъэнэр. Сыту щIэхьщщу блэлъэта илъэсхэр. Сабий иригъэджэну япэ дыдэу класс бжащхьэIу щебэкъуа махуэмрэ нобэрэ я зэхуаку дэлъщ илъэс 65-рэ. АтIэми, а зэманыр напIэдзхьеигъуэм къызэринэкIа къыфIощI. А здэщысым еджакIуэ щIыкIуэхэр блэкI-къыблэкIыжу илъэгъуэмэ, я макъ зэхихамэ, ХьэIишэт нэщхькIыфIэ къыхэку икIи мазэ бжьгъэ ипэкIэ къызыпэрыкIа Iэнатlэр, иригъэджа сабийхэр и нэгу къыщIоувэ, абыхэм яхэту къызыфIегъэщIри, пхужымыIэным хуэдизу дэрэжэгъуэ ин егъуэт.

И АДЭ Ехъутэныдж Дин ищIэжыркъым ХьэIишэт. Абы щыгъуэ ар сабий дыдэт. Бийр ди хэкум къыщытеуэм фронтым япэу дашахэм яхэхуат и адэр. Унагъуэм иужькIэ къащIащ Дин и Iуэхур зэрыхъуар: гъэрпIэм ихуэри, абы иужькIэ и хъыбар гуэри къэIужа-къым. Сыт ищIэнт Iыниуу къызэхуэна анэм? И бгыр щIикъуэзри, гугъуехьыр и натIэу лэжьащ, и сабийхэм я ныбэ имыгъэнэкъуэу, щыгъыныджэу димыгъэту.

ХьэIишэт щысабий цIыкIум ехъуапсэрт школым кIуэ нэхъыжьыуэм. Ики щыгъуэ апхуэдизу зы нэ хуикI и сабийр анэм ешэри, щIегъэтIысхьэ япэ классым, ХьэIишэт нэхърэ нэхъ цIыкIуи нэхъыщIи яхэмыту. ИпэсхэтI зэрыхъур. Уеблэмэ япэ урокым егъэджакIуэм жиIэм зэфIэту едэIуауэ щытащ, партэм кIыдзащ.

Еджэну, и щIэныгъэм хигъэхъуэну, нэхъыбэ зригъащIэну зи нэ къикIыр щхьэусыгъуэ лъэныхъуэркъым. Апхуэдэт ХьэIишэтти. Унагъуэм сыт хуэдэ къаIэн и пщэ хьыщыдзэкуэми, абы щыхьэкIэ и дерсхэр Iэнэдзатэлэл ищыгъэкIыжи. И анэр жьыуэ дэжIа нэужь, зэфIигъэкIын хуейуэ Iуэху зыкъом къыпэплъэрт хъыджэбэ цIыкIум. Уеблэмэ, блэкIми-къыблэкIыжми зригъащIагъуэу, я унэшхуэм сэху къыщIрити щыIэт. Апхуэдэу, и егъэджакIуэхэр къыхуэзрэзыуэ фIы дыдэу еджащ. ЕхъутэныджэI я пхъэ Школым сыт хуэдэ Iуэху къыщрахьэжьэми, жыджэру хэтащ, уеблэмэ я классым и старостэуи щытащ.

Ебланэ классыр къыуха нэужь, Налшык дэт педучилищэм щIэтIысхьащ ХьэIишэт икIи ар екъутIэныгъэкIэ къыихащ, нэхъыкIэ дыдэу еджажэм яхэту. Училищэ нэужьым абы и мурадащ, и щIэныгъэм адэкIи хигъэхъуэн хьисэпкIэ, еджапIэ ищхьэм кIуэну, арщхьэкIэ и анэм къыхуидакъым, лажьэмэ нэхъ тэмэму къыпльытэри. Арати, уваш Вольнэ Аул дэт 17-нэ школым, пэщIэдзэ классхэр иригъаджэ. ЕгъэджакIуэ ныбжьыщIэм бгъэдэлъ Iуэху зехьэкIэр гъэщIэгъэунт. Япэ классым къыщIэтIысхьа цIыкIуэм хьэрфхэр щариГъащIэкIэ, тетрадым итт линэм хуэдэ доскам мелкIэ щритхъэрт. А иритхъам хьэрфитI иритхэрти, абы ещхьыркъабзэу я тетрадхэм иратхэну яхуигъувырт. Урок псом хьэрфитI. ИкIи зи хьэрфхэр къыбзэжьабзэхэм яйр тэмэм, я хъэтIыр дахэ хъухункIэ иригъэлаIэрт.

Сабийр тэмэму еджэн, жыIэдаIуэу щытын папщIэ, школым щыгъэува хабзэхэми тетын зэрыхуейр фIыуэ къыгурыIуати, япэ классыр къыщыIэщIалъхьам щыгъэ, зы къэмынэу иригъэувэкIри, быдэу яжриIащ: «Мыбдеж фыщыджэгуи, къыщывжьыхьи, фызэрымыгъэкIийуэ фыщыпсалъи хъунущ. Ауэ урокым щэху щIыкIуу, фи Iэхэр партэм тельущ фызэрыщIэсынур. Ар быдэу зыгурывгъаIуэ».

«Зы жьэм жьэдыхьэр жьитщам жьэдохьэ» жи. ЕвэIуэкIуэ щIалэм и Iуэхуэхэм и хъыбар зэхахат куэдым икIи я бынир абы и классым хагъэтIысхьэну школым лъэIуэкIуэ къакIуэр мащIэтэхкъым: и Iыхьлыи, и гъунэгъуи, псом хуэмыдэу къулыкъущIэхэрат зи сабий абы и деж зэхьыбэу къэзэшыр. Зыгъэрт Iэмалым апхуэдизкIэ хъэщыкъ хуэхъуати, ХьэIишэт и гъащIэр и нэгу къыхущIэгъэхэртэкъым цIыкIуэхэм яхэмыту. Абы и зэхуэдэт иригъаджэ зэзэгъыныгъэ зэзыр, и быным хуэдэуи псомэ еплаIэрт. КъимыдэжкIэ, нэхъыкIу еджэжэм нэхъ хэмыкIуIэхэр дригъэпIьвин папщIэ, къыгупсысат мыпхуэдэ Iэмал: блыным кьыкIэрилъхьат я цIэ-унэцIэхэр гупищу гуэшауэ зэрыт тхылъмпIэ: япэ гупым фIы дыдэу еджэхэр кьыщыгъэльэгъуат, етIуанэм «щы» зимыIэхэр, ещанэм - нэхъ къыкIэрыхуэр. Зэман дэкIыпти, «щы»Iэ» еджэжэр нэхъыфIхэм я гупым хэхуэрт, плIы къэзыхьэр фIы дыдэм я сатырым кIуэрт.

- Москва къикIри, зы гъэ щIэныгъэ Iуэхум телажьэ къэпщытакIуэ гуп къэкIуат республикэм, - жеIэ ХьэIишэт, - ахэр си деж къашэри, урокыр зэрезгъэжIэкIым щыгъуазэ хуащIащ. Щы-щIэкIыжьым «фIы дыдэу ибогъэкIуэкI, гунэс тщыхъуащ» жари къысщыртхъащ. Абы иужькIэ, куэд дэмыкIыу, гъэзэгу си деж къокIуэ адрей пэщIэдзэ классыр зи Iэмыщ1ы иIэ бзыльхъгъэр: «Си урокым комиссэр щIэсати, си лэжьакIэр дыкъыкъуэгу къызэкIащ, уэ укъыздэIэпыкъуну арэзы игъэнэхьапэу. И Iэнатlэм IэхъуэгъуэтегъэкIы бгъэдыхьэу есатэкъым ар.

Школ къэзыухахэм, балигъ, унагъуэ хъужакэм и нэхъыбапIэм я япэ егъэджакIуэр зэм-зэм Iэфlу ягу къагъэкIыж, дауи. Налшык дэт 27-нэ курыт еджапIэм щылажьэ Тау Элеонори ящыщщ абыхэм.

- Илъэс 40-м щIигъуащ 4-нэ классыр ХьэIишэт къызэрыдигъэухрэ. Телъыджэращи, абы и ныбжьыр илъэс 80-м щIигъуами, егъэлеяуэ гурыхуэщ, апхуэдизэ зэман дэкIа пэтми, дэ тщыщ дэтхэнэ зыри я цIэ-унэцIэкIэ ещIэж, ди адэ-анэхэри щыгъупщакъым. Ар ди анэ етIуанэу фIэкIа дыджкъым зэи. Фи фIэщ зэрыхъун, абы и макъ зригъэIэтауэ, къэгубжьауэ дрихьэлIакъым - и пIэкIэ къудеймкIэ къатщIэрт къыптхуэзрэзырэ къыптхуэмыарэзырэ, - жеIэ Элеонорэ. - Ди классым щеджа псомэ сыкъыдэкIуэ и Iэнатlэ щагъэузытыжащ гъащIэм. Зы цIыху къытхэкIакъым Iэущу псэну теуваэ. Ар зи фIыщIэр, щэч хэмылъу, ХьэIишэтщ. Дэ, абы иригъэджахэр, дызэклассгъэуауэ зыдбжыркъым - псори зэдэлъхэзэшыпхъуэм хуэдэуи дызэрызэхущытыр, ди егъэджакIуэфIым апхуэдизкIэ дызэкъуигъэувауи. ИтIанэ, гъэщIэгъэныращи, хъэтI дахэ зимылэу зыри къытхэткъым. Си цIхьэкIэ, сыпсэуху ХьэIишэт згъэгъэущкъым - ар къызэрыдэлIэлар, абы къытхуищIам и инагьыр псалъэкIэ пхумыцIуэным хуэдизу.

И Iэнатlэм зэрыпэрыувэрэ Кьанокъум иригъаджам я бжьыгъэ 2600-м щхьэдэх. Апхуэдизэ абийм дэтхэнэри бущIин, тетрадэр, дерс ептахэр кьыупщIэн хуейуэ. Ауэ сызыпэрытыр Iэнатlэ гугъуц, сезэщащ жиIэу зи къэдзыкъакъым, къэзэнджакъым. Уеблэмэ школым щымыкIуэ, цIыкIуэхэр щемыджэ, зыгъэпсэхугъуэ мафхуэкIэр фIэкIыхьат, сыту жьыпIэмэ абы и лъэр щIэзыгъэкIыр, и гъащIэм къыпызыщар и псэм щыщ Iыхьэ хъуа школыр, иригъаджэ сабийхэр. «Мазэ бжьыгъэ фIэкIа къэкъыжьат Iэнатlэм сыкъызэрыIукIрэ, итIани зэман куэд дэкIауэ къысщохьу, Iейуэ сахуоззш си сабийхэм».

И IуэхущIафэм къыпэкIуэу ахрэтауэ, ХьэIишэт ехъумэ щIыхь тхылъ зыкъом. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхъунщи, щIэныгъэ Iуэхум теухуауэ ди республикэм щыфIащ цIэ льапIэм хуэдэ иIэкъым. ЩIэблэр гъэсэныгъэ, егъэджэным илъэс 65-кIэ къыщIэмыхуэу, пщIэшхуэ иIэу бгъэдэта цIыхубз щыпкъэм «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыIэ зиIэ и егъэджакIуэ» цIэр зэрахуэфащам шэч къытезыхьэн абы иригъэджахэмэ, къыдэлажьами яхэту фIощхьугъуэйщ.

Сыт нобэ Кьанокъуэ (ЕхъутэныджI) ХьэIишэт кьару къезытыр, и гур зыгъэфIыр, дунейр нэху къыщыщыщIыр? Ящрэуэ, езым ещхьу щабэу, щIыхуГъэ, адыгэ хабзэ хэпIу ипIа и щIалэ закъуэгуэ - Алимщ. КъыкIэлъыкIуэрэуэ, и Iэмыщ1э илъа и гъэсэнхэм зэращымыгъупщэрщ, кьанэ щIагъуэ щымыIэу, балигъ гъащIэм ахэр гъэ быдзкIэ зэрыхэуварщ, и щхьэр лъагэу ильагъуэ хъуну, и IуэхущIафэм екIуэрэ ещхьу зэрыбгъэдэтарщ. Апхуэдэ нэхъыжьыфIхэр лъэпкъым диIэнэр фIыгъуэ мыльытэщ.

САУТ СулътIан.

● Щалэгъуалэ

Дахагъэр зи дамыгъэ

Къафэ гъуазджэр, щэнхабзэм и хьугъуэфыгъуэхэр, лъэпкъ фащэм и дахагъэр щыхубзм я пащхьэм щызыгъэльагъуэ, Іэдэбу, зэкІужу утыку ит, кьафэр фІыуэ зыльагъу щІэблэм ди республикэм, кьаралым къыдэкІуэу хамэ къэрал куэдым жьыми щІэми Іэгуауэшхуэ щыхуаІэт, зи екъулІэныгъэхэм дэнэ щІыпІи щыпсэу адыгэхэр иригушхуэ, КъБР-мрэ УФ-мрэ цІыхубэ къафэхэмкІэ щапхъэ къыщыдалъытэ «Нал цІыкІу» ансамблыр къудамэ зырызрызрагъэпэщэрэ ильэс 35-рэ ирокъу. Абы ирихьелІэу зыхуэдгъэзащ гупым и художественэ укафэщІ Къэбардей-Балъкъэр, Ингуш республикэхэм щэнхабзэмкІэ щыхь зиІэ я лэжьакІуэ Куэшей Алик.

- Алик, ильэс 35-кІэ уэзІэбэкІыжрэ къэфакІуэ гупым я гъэсакІуэ уэзрыхъуамрэ уи гуп дахэр къызэрызэбгъэпэщамрэ дигу къбгъэкІыжамэ, ди гуапэт.

- Сызэрысабийрэ къафэм - сыдихьэхыу щытащ икІи «Шэджэм псыкьелъэхэр», «Ашэмэз», «Нальчанка» ансамблхэм сыхэтащ. Культпросвет училищэу щытам къафэмкІэ иІэ къудамэр къэзыхащ, езыргъэзыру къызэрагъэпэща къафакІуэ гупхэм я гъэфэщІ Іэщ1агъэр сиІэу. ИтІанэ дзэм къулыкъу щысщІащ. Къзэгъэзэжа нэужь, 1988 гъэм щэкІуэгъуэм и 2-м къызэгъэпэщащ ансамблыр. Кupыт еджапІэм и 6-нэ классым сыщІащІэсым телевизорымкІэ я инагъкІи фащэкІи зэщхьыр-кьабзэу слъэгъуа куржы сабий къафакІуэ ансамблыр телъыджэ сщыхъуат. ЦІыкІухэм ягъэльагъуэ дахагъэм апхуэдизкІэ ситхьэкъуати, абы щыгъуэ мурад быдэ сщІат ныбжьыщІэхэм я къафакІуэ гуп къызэзгъэпэщыну икІи къызэхъулІащ. Иджы ар лъабжьэ быдэ зиІэ ансамбль зэрыхъуам дрогушхуэ.

- Къафэ гъуазджэм и щэхуэхэм уэхэшІыгъэгъуэзар хэт?

- «Кабардинка» къэрал академическэ ансамблым и къэфакІуэу щыта, журт лъэпкъым щыщ Шабаев Аликрэ Нырхэ Азидэрэ Ныбжьыщ1эхэм я республикэ унэм дыщагъасэу щытащ. Шэджэм Езанэм Щэнхабзэмкі э и унэм щылажьэ «Шэджэм псыкъелъэхэр» ансамблым иужьыкІэ ильэс 25-кІэ сыщылэжащ, сыкъэщыфэуикІи ныбжьыщІэхэм я гъэсакІуэу. КъищынэмыщІауэ, абы щыІэ театрми сыщыджэгуащ. Нартан къуажэм ильэситкІэ сыщылэжащ. ИтІанэ Шэджэм сашэжащ. Нартан къуажэм Щэнхабзэмкіэ и унэм щызэхэта ансамблым сыхэтащ икІи егъэджакІуэу сыщыІащ. Иужьым, езыр-езыру къызэгъэпэща «Нал цІыкІу» ансамблым сакъыхэнэжащ. А цІэр фІэсщын и пэ адыгэбзэкІи урысыбзэкІи куэд дыдэ зэхъуэкІащ. «Нал цІыкІур» нэхъ сигу ирихьри абы сыкъытеуфыІащ, сыту жыпІэмэ, «Нал цІыкІур» насыпым и дамыгъуэу, абы насып къыдэкІуэу къалъытэ. Урыс, тэтэр е нэгъуэщІ ирехъу, лъэпкъ куэдым я бжэхэм нал цІыкІур фІадзауэ уолъагъу. Аращ «Нал цІыкІу» щІыфІэсщари. Супрэт щІыным сыдыхьехырти, ансамблым и логотипым и сурэтри сэ згъэхьэзырыжащ.

- Апхуэдэу зызыужьа ансамблым, дауи, уи закъуэ къаркІэ уэзрыпэмылъэщынур гурыІуэгъуэщ. Дэ Іэпыкъуэгъу къыпхуэхъуэхэм я щІэ къэзгъэІуэнут.

- Сабийхэр куэду ди деж къокІуалІэ. Гупищ (нэхъыжь, курыт, нэхъыщІэ) диІэщи, псори зэхэту цІыху 70-м щІегъу. Я1эщІыкІэ ильэсих зи ныбжьэр къатщтэу щІэддзащ, ауэ пІлы-тху хъуэхэр кьытхуашэу щыхуежьэм, ахэри Іэщ1ыб тщІакъым. ТфІэфІ дыдэу цІыкІухэм дадолажьэ. Пщэдджьжьми шэджагъуэ нэужьми диІэщ гупхэр.

Ди жагъуэ зэрыхъунщи, сабий тІощ1 ди деж къекІуэлІамэ, абы щыщу тхур кьытхуэнэми аращ. Лэжьэн щІэбдза нэужь гугъуехьэхэр куэдщ. Гугъуехьэхэм игъэшынэу къэкІуэн щІызыгъэтыжхэри яхэтщ. Сабийр кьызэрашэу занщІэу сегнэм къыщыдгъэфэну къащохьу адэ-анэхэм. КІэщІу жыслІэнщи, ди деж къанэр къафэр зи псэм хэпъхэмрэ гугъуехьэхэм щымышынэхэмрэщ. ЗэныбжьэгъуитІ къэкІуамэ, зэштегъэууэ гъусэ кьыхуэхъуар къанэу, адрейр щыкІэрыхуж щыІэщ. Япэрей сабийхэм хуэмыдэу иджырейхэр сымаджэрилэхэщ, къаруушэхэщ. Къапщтэмэ, иджыпсту щыІэ хьыджэбз цІыкІухэм нэхъ къару яхэлъщ, щІалэ цІыкІухэм нэхъ. Ди деж къэкІуэным сыхьэтитІ иІэжу ягъэшхэну чэнджэщ ядот, мышхэмэ, къару яІэнчыкьыми. Зэрыхъум хуэдэуэрэ дадолажьэ, гугъуехьэм пэлъэщыфкэр зэпхыгъэ щІыпІэ къудым къыщыдгъэІэщ. КъыхэгъэщІыпхъэщ дыздэщыІа щыналъэхэм я унафэщІхэми гулъытэрэ пщІэрэ къызэрытхуащІар. Ди гъэсэнхэм я екъулІэныгъэхэм ятеухуа тхыгъэхэр щІыпІэ къудым къыщыдгъэІ. Гъэтхэм хамэ къэралыбзэхэмкІэ кьытехуащ. Щэнхабзэ зэхьыхэ зыбжанэм къыпэкІуащ саугъэт нэхъыщхьэхэр, щІыхь, фІыщІэ тхылъхэр. Ди ныбжьыщІэхэм къахокІ зи щІэныгъэм адэкІи хэзыгъэхуэхэр. «Кабардинка», «Балкария» къэрал академическэ ансамбль цІэрыІуэхэм къыщыфхэкр, Москва кьафэ гуъазджэм щІыхуэзыгъэсэхэр. Дэтхэнэ и зэфэхькІи дрогушхуэ, дропагъ, дамэ кьыттраГакІэ.

- Щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ щІэблэр щІэпІыкІыным нобэ мыхьэнэшхуэ иІэщ. Ильэс 35-м кьриубыдэу Алик, къафэм хуэбгъэсахэр иджы уи лъагъуэм зэрырикІуэр, гъуазджэм и цІыху къищІыкІауэ, лъэпкъ къафэмрэ фащэмрэ щІэблэм лъагъуныгъэ зэрыхуэрагъэщІыр уасэшцэщ. Утыку зыгъэбжьыфІэ уи гъэсэнхэр дяпэкІи республикэпсо, урысейпсо, дунейпсо фестивалхэмрэ зэпеуэхэмрэ пашэ щыхъуу, я щІэр жьыжьащІуу лъэпкъ щэнхабзэм иджыри ильэс куэдкІэ фыхуэлэжьэну ди гуапэщ!

Епсэльар

ТЕКІУЖЬ Заретэщ.

УсакІуэ уахътыншэ

Адыгэ литературэм хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщІа, лъэпкъ усыгъэм и лъабжьэр зыгъэтІылъа Щоджэнцыкіу Алий теухуа зэІуцІэ КъБР-м и район псоми щрагъэкІуэкІащ. Дэ дыкъыхтеувыІэнщ абыхэм ящыщ зым - Бахьсэнёнкэ къуажэм щагъэхьэзырам.

ЩЭНХАБЗЭМКІЭ и унэм къыщызэрагъэпэща зэхьыхьэм цІыху щэджащэм и Іэдакъэ къыщІэкІа уэсхэм, поэмэхэм къытращІыкІа театр теплъэгъуэхэр щагъэпэгъуауэ, тхыгъэ пычыгъуэхэм школакІуэхэр къыщеджащ.

ЗэІуцІэм ирагъэблагъащ тхакІуэ, усакІуэ, журналист Хьэту Пётр, Щоджэнцыкіу Алий и цІэр зэрихьэу щыІэ фондым и тхьэмадэ Щоджэнцыкіу Леонид, КъБР-м щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, усакІуэ, Бахьсэнёнкэ дэт Щэнхабзэмкіэ унэм и лэжьакІуэ Зэгъэщтокъуэ Людэ, УФ-м и Тхакіуэхэм я зэгухьэныгъэм хэт Къудей Фаридэ сымэ, нэгъэщІэхэри.

- Щоджэнцыкіу Алий къызэралъхуа мы гъэм илъэси 123-рэ ирокъу. А зэчиишхуэу зыбгъэдэлъа цІыхуэ, къызэрытхэмытыжрэ ильэс 82-рэ ирикъуами, ноби ди гъусэм хуэдэщ. Мэпсэу, и тхыгъэхэр уахътыншэщи. ФІэщщІыгъуейщ ди Алий и усэ-поэмэхэм якъэзыщІыкІуа, абыхэм я сатыр гуимыкужхэр зэгуэр зэхэзымыха адыгэ дунейм тету. Мис, дэри нобэ дыздэхуэсащ ди усакІуэшхуэр дигу къздгъэлъкІыжьи, абы и Іэдакъэщэкіхэр зэи зэрымыкІуэдыжьынур къздгъэлъгъуэн папщІэ, - жиІащ Къудей Фаридэ.

Куба къуажэм дэт Щэнхабзэмкіэ унэм и унафащІ Бесльэней Замирэрэ а жьлэм дэт курыт еджапІэ №92-м и епщІанэ классым щІэс Шырыт Аллохьанрэ утыкум ит еджакІуэхэми абыхэм къеплъхэми Алий и гъащІэмрэ лэжьыгъэмрэ теухуа упщІэ зыбжанэкІэ зыхуэгъэзащ, жэуап гугъэзагъэ къезытыжахэм фэеплъ тыгъэ цІыкІуэхэр ираташ.

Зэхьыхэр пэщІэдзэ хуэхъуащ Щоджэнцыкіу Алий и щІыхькІэ республикэм къыщызэрагъэпэща Іуэхугъуэу къуажэ-къуажэкІэрэ зэІэпэжьи (марафоным).

● Пшыхьхэр

«Сабий пщІантІэм дыгъэ щопс, Сабий нэгум нур кьрех, Сабиипсэм хэт гупсысэм Дуней псор дэ тхуэзІуех!»

А псалъэхэмкІэ утыкум кьрашащ Бахьсэнёнкэ дэт «Пэщ1ыдзэ еджапІэ - сабий гъэсапІэ» кІэзонэ Іуэхущ1апІэм щрагъаджэ щ1ыкІуэр. Сабийхэм дахэу утыкум къыщагъэльэгъуащ Щоджэнцыкіум и «Щ1ымахуэ жэщ» поэмэм къытращІыкІа спектакль кІэщІ щ1ыкІур, еплъахэм ягу дыхьарэ я нэпсхэм къызэпрагъэжьыхьу...

Утыкум кърагъэблагъащ Куба Щэнхабзэмкіэ и унэм и гъсакІуэ щ1ыкІуэр. Ахэр кьеджащ Щоджэнцыкіум и усэхэм ящыщ. «Щ1ымахуэ жэщ» поэмэм и пычыгъуэм - Мыд Алинэ, «Кіущэ нагъуэ» усэм Шорэ Ясминэ кьеджащ. Тельыджэр аращи, а пщащэ щ1ыкІуитІыр къызэджам екъэлІа сурэт дахэхэри абыхэм утыкум щагъэльэгъуащ. Къызэхуэсахэм зи Іэдакъэщ1экІ ялъэгъуахэм ящыщщ Щоджэнцыкіу Алий и «Къамботрэ Лацэрэ» романым хэт теплъэгъуэхэр уи нэгу къыщІэзыгъэувэж сурэтыр зыщІа Теунэ Элини. УсакІуэ щэджащэм и теплъэр къызэрыщ сурэтыр зи Іэпэ къыпыкІар Ныр Іэминэщ. «Іэдииху» зыфІища и сурэтыр Мамбэт Бэллэ и Іэдакъэщ1экІщ.

Пшыхьым хэтащ Бахьсэн дэт Щэнхабзэмкіэ унэр зи хэщІапІэ «Кавказ» уэрэджьыІакІуэ гупри. Абыхэм Щоджэнцыкіум и усэхэм хэт псалъэхэр зыщІагъэувА уэрэд-гъыбзэр абдежьым яп дыдэу щыжаІащ.

Бахьсэнёнкэ дэт курыт еджапІэхэм ящыщу езанэмрэ етІуанэмрэ щеджэ ныбжьыщІэхэри Щоджэнцыкіум и усэхэм гъэхуарэ гукъинэжу утыкум кьыщеджащ...

ЕзыгъэкІуэкІам концерт-зэІущІэр мы псалъэхэмкІэ зэхуищІыжащ:

- Си усакІуэ уахътыншэ Щоджэнцыкіу Алий, зи уэрэдыр и кІэм нэзыгъэсыну Іэмал зимыІам, хуэфащэн щІэблэ ди куэду, ди адыгэ лъэпкъым зиужьэ ефІакІуэу Тхьэшхуэм ди-гъэпсэу!

Щоджэнцыкіу Алий и цІэр зезыхьэ фондым къыбгъэдэкІыу щІытхъу тхыльхэр зэхьыхьэ-зэпеуэм нэхъ къыщыхэжаныкІа ныбжьыщІэхэм ираташ. Республикэм Щэнхабзэмкіэ и министерствэм къыбгъэдэкІыу ФІыщІэ тхылъ егъэджакІуэхэу Бесльэней Замирэрэ Абрэдж ФатІимэрэ къыхуагъэфэщащ...

КЪАНКЪУЛ Раисэ.

Журналистт икІи актёрт

● ТхылъыщІэ

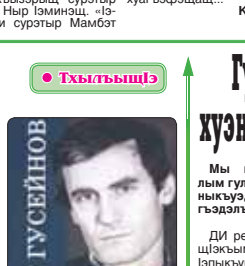

Котляровхэ Викторрэ Мариерэ я тхылъ тедзапІэм къыщыдэкІащ «И совесть, и добро, и красота...» фэеплъ тхылъыр. Абы ихуащ театр актёр, журналист щІэрыІуэ Іусейн Олег и пьесэхэр.

ІУСЕЙН Олег и гъащІэмрэ гуащІэмрэ теухуа «Внутренний огонь» тхылъыр нэгъабэ Котляровхэ Викторрэ Мариерэ я тхылъ тедзапІэм къыщыдэкІауэ щытащ. Абы къыщыгъэльэгъуат Олег ныбжьэгъу пэжу, цІыху хьэлэлу, щІыпкъэ зэрыщытар. А тхылъым ихуат Іусейным и Іэдакъэ къыщІэкІа «Угасающий огонь, или Он должен жить» пьесэр. Ар цІыхухэм ягу зэрыдыхьарщ абы и щхьэгъусэ Аллэ и жэрдэмкІэ, «И со-весть, и добро, и красота...» фэеплъ тхылъыр къыщыдгъэкІащ. Иджырей къыдэкІыгъуэм урысыбзэкІи адыгэбзэкІи ихуащ «Угасающий огонь, или Он должен жить», («МафІэ ужьыхьжьыр, е псэун хуейщ ар») пьесэр. Лэжьыгъэр адыгэбзэкІэ зэзыдзэкІар радио-журналист Джыназ Заремэщ. КъищынэмыщІауэ, тхылъым хагъэхьащ Олег ихта «Разорение очагов, или «Наш паровоз вперёд летит?» пьесэр.

- Журналист, актёр Олег ди ныбжьэгъуми, пьесэ зэриткІ зыри дыщыгъуазэ зэтэкъым. Лэжьыгъэр ди зэманым поджэж. Ар иджыдей гъащІэм и гъуджэщ, - жеІэ тхылъым и пэублэ псалъэр хуэзытха, «Горянка» газетым и редактор нэхъыщхьэ, усакІуэ, драматург Къанькъуэ Заринэ. - Пьесэхэм гупсысэ ящІатІщ, ахэр Олег фІыуэ кьехьуліащ. Абы и бзэри къабзэт, кьулейт... АдыгэбзэкІэ зэрадзэкІа пьесэр Щоджэнцыкіу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ-театрым и утыкум щагъэуыну зэрыхуэфащэм шэч хэлъкъым.

Тхылъым ихуащ Олег щыдзэгуа спектаклхэмра кинофильмхэмра и пэжьэгъуэм я Іусэу щытраха сурэтхэр («Гоген», «Семейный ужин», «Король Лир», «Бинго», «Гонзаго», «Антигона», н.).

БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ.

Гулъытэ хуэныкъуэхэр

Мы махуэхэм къэралым гулъытэ щыхуащІащ ныкъуэдыкъуагъ зыбгъэдэлъ цІыхухэм.

ДИ республикэми и мащІэкъым апхуэдизкІэ ядэІэпыкъуну гупыж зыщІ цІыху щхьэхуэхэр, фонд зэмылІэужьыгъуэхэр. Абыхэм я дэтхэнэми лэжьыгъэшхуэхэр ирагъэкІуэкІ ныкъуэдыкъуэхэм я узынщагъэр егъэфІакІуэным, жылагъуэ гъащІэм ахэр кьыхэшэным теухуауэ.

Алэхьэй Залым зи унафэщІ «Гуапагъэм и макъамэ» фондыр абыхэм ящыщ зыщІ.

- Зы ильэс къэмынэу, абыхэм я махуэм ирихьелІэу, ди фондым и лэжьакІуэхэр доклад сабий зеиншэхэр, жьы хьуа цІыху дэІэпыкъуэгъуэншэхэр, ныкъуэдыкъуагъэ зыбгъэдэлъхэр щапІыж унэхэм. Абыхэм я пащхьэм концерт щыдот, ахэр зыщІагъфІыкІын е зыхуэныкъуэ гуэрхэмкІэ дапоІэбэ. Ахэр здэщІыІэ унэхэм я мызакъуэу, зыхуэзэфІэмыкІ цІыху зэрыс унагъуэхэми дальоІэс, - жиІащ абы.

ГущІэгъури гулъытэри зи лъабжьэ апхуэдэ Іуэхухэр егъэкІуэжІыныкІэ абыхэм кьадоІэпыкъу спонсорхэр. Ди республикэм и уэрэджьыІакІуэ ныбжьыщІэхэр хэту иджыблагъэ фондым иригъэкІуэкІа псапащІэ концертым сымаджэхэм я гукъыдэжыр кьиІэтащ. Уэрэдхэр теухуат зэкъуэтныгъэм, насыпым, гулъытэм, лъагъуныгъэм. Зи узынщагъэкІэ хуэмыщІахэм якъэхІащ макъамэр фІыуэ зыльагъуэхэри, артистхэм я гъусэу уэрэд жызыІаэри. Псом ящыхэращи, апхуэдэ зэхьхэхэм, нэгъэкъжь пшыхьхэм абыхэм я гукъыдэжыр кьеІэт, жылагъуэ гъащІэм хэтын зэрыхуэфем кьыхуреджэ.

ХЬЭТУ Астемыр,
«Дэлэпыкъунигъэм и гъунапкъэ» зэгуэхэныгъэм и унафэщІ.

● УФСБ-м къет

ЩІэпхъаджагъэм я нэхъ Іей

КъБР-м щыІэ УФСБ-м и лэжьакІуэхэм хабзэншагъэкІэ наркотикхэкІэр щІыкІынымпэщІэт Іуэхуэхэр ирагъэкІуэкІыу къызэпаудащ афиянхэкІэр республикэм къишэным пыщІауэ ильэс 41-рэ си ныбжь налшыкдэсым зэрихьэ щІэпхъаджагъэр.

ЯУБЫДАМ и унэр къыщащым къагъуэтащ «героин», «мефедрон», «метадон» наркотикхэкІ кг 0,9-м щІигъу.

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыІэм и Следственнэ кудамэм щэч зыхуащІым теухуа уголовнэ Іуэху кьиІэтащ. Ар пІалъэ кІыхькІэ лъэхъуэщым исыну ягъэтІысыжкІэ хьунущ.

Фадэхэкі нэпцІхэр

Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м щыІэм, КъБР-м щыІэ МВД-м я лэжьакІуэхэм продукцІ нэпцІхэм теухуауэ къэпщытэныгъэ щрагъэкІуэкІым, Шэджэм куейм щыпсэуам, илъэс 46-рэ си ныбжьым, илэжь щІэпхъаджагъэр къыщІагъэщащ.

ЩХЬЭПЫКЪУЭ къуажэм къыщагъэтащ фадэхэкІ щащІ, апхуэдэуи ящэну хьэзыр, федеральнэ маркэхэр зытемылъ спиртхэкІхэр куэду щаІыгъ къызэдзэщ.

Уголовнэ Іуэху къаІэтащ УФ-м и УК-м и 171.3-нэ статьям и І-нэ Іыхьэм къыщыхьа щІэпхъаджагъэр илэжьауэ. Ар ильэси 3-кІэ ягъэтІысынкІэ мэхъу.

БАХЪСЭН Ланэ.

● Тхэквондо

Ди щІалэгъуалэм я екъулІэныгъэхэр

Налшык тхэквондо спорт лІэужьыгъуэмкІэ урысейпсо зэхьэзэхуэ щІэзэхэтащ. Абы кьрихьэлІат щІалэ, хьыджэбз цІыкІуу 650-рэ. Зэпеуэм хэтащ ди къэралым и щІыналъэ 22-м кьикІахэр.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и спортсменхэм мы зэхьэзэхуэм екъулІэныгъэшхуэ щаІащ. Я хьэпІагъ елъытакІэ зыхэта гупхэм ящэ увыпІэр кьыщащхьащ Щоджэн Басир, Къэзаниб Къасболэт, Тхьэмокъуэ Элинэ, Кьумахуэ Рианэ, Ахъмэт Борис, Іусейн Дамир, Иуан Дианэ.

ЕтІуанэ увыпІэр кьыпльысащ Пщыхьэщ1э Эстеллэ, Хьэжы Салмэ, Хъубыл Анжеликэ. Ещанэ хъуахэщ Малкандуев Дамир, Джэш Имран, Іусейн Къамболэт, Шыд Данэ, Къуэщ1ысокъуэ Іэминэ, Атэлыкъ Амелие, Шалгинбаевэ Софие, Пхъэш Астемыр, Гъубжокъуэ Астемыр, Лакъун Маленэ, Асановэ Дариныэ.

Ди нэхъыщІэІуэ щІалэ, хьыджэбз цІыкІухэри хэмыкуэкъым - япэ увыпІэу 8-рэ ещанэу 6-рэ къхьащ.

ШАФИЙ Асльэн.

Налшык дэт Музыкэ театрым мы махуэхэм щекІуэкІащ псапэхуэщІэу ягъэхьэзыра «Мелодия добра» концерт. ИльэсыщІэпежьэ зэхьхьэр траухуат зи Іэпкъльэпкъым сэкъат иІэхэм я дунейпсо махуэм. Абы ирагъэплъащ интернатхэм, республикэм и сымаджэщым лыш узыфэмрэ гематологиемкІэ и къудамэм щагъэхъуж цІыкІухэр, нэгъэщІэхэри.

- УИ ГУАПЭ мыхъуу кьанэркъым ди Іуэхур кьыддэзыІыгъэр ильэс къэс нэхъыбэ зэрыхъур, артист куэдым зыкъытхуагъаз мы Іуэхум хэтыну хуейуэ , - жеІэ «Мелодия добра» псапащІэ фондым и унафэщІ Алэхьэй Залым.

Пшыхьым хэтащ Цокіыл Азмэт, Шыхьэубахъуэ Ислъам, Къэгъэзэж Іэниуар, Насып Астемыр, Евгъэжьыкъуэ Албэч, Тхьэмокъуэ Анзор, ЗэкІурей Ринат, Балъкъэр Санетэ, Сыжажэ Аскер сымэ, нэгъэщІэхэри. «Нал цІыкІу», «Dence Masters», «Impulse crew», «New Time» къэфакІуэ гупым абы щагъэзэщІа къафэхэр сабийхэм ягу зэрырихьар Іупщ1т хуаІэта Іэгуаузмкіэ.

Апхуэдэу а пшыхьым утыку кьыщрашащ зи Іэпкъльэпкъым сэкъат иІэ сабийхэм ящышущу узрэд жьІэным дихьэхэр, абыхэм я нэхъыбэр иджы япэу апхуэдэ утыкуэхэм я щІэнкъльэгъуэ ихуащ. Гугъуехьэхэм игъэшынэу къэкІуэн щІызыгъэтыжхэри яхэтщ. Сабийр кьызэрашэу занщІэу сегнэм къыщыдгъэфэну къащохьу адэ-анэхэм. КІэщІу жыслІэнщи, ди деж къанэр къафэр зи псэм хэпъхэмрэ гугъуехьэхэм щымышынэхэмрэщ. ЗэныбжьэгъуитІ къэкІуамэ, зэштегъэууэ гъусэ кьыхуэхъуар къанэу, адрейр щыкІэрыхуж щыІэщ. Япэрей сабийхэм хуэмыдэу иджырейхэр сымаджэрилэхэщ, къаруушэхэщ. Къапщтэмэ, иджыпсту щыІэ хьыджэбз цІыкІухэм нэхъ къару яхэлъщ, щІалэ цІыкІухэм нэхъ. Зэрыхъум хуэдэуэрэ дадолажьэ, гугъуехьэм пэлъэщыфкэр зэпхыгъэ щІыпІэ къудым къыщыдгъэІэщ. КъыхэгъэщІыпхъэщ дыздэщыІа щыналъэхэм я унафэщІхэми гулъытэрэ пщІэрэ къызэрытхуащІар. Ди гъэсэнхэм я екъулІэныгъэхэм ятеухуа тхыгъэхэр щІыпІэ къудым къыщыдгъэІ. Гъэтхэм хамэ къэралыбзэхэмкІэ кьытехуащ. Щэнхабзэ зэхьхьэ зыбжанэм къыпэкІуащ саугъэт нэхъыщхьэхэр, щІыхь, фІыщІэ тхылъхэр. Ди ныбжьыщІэхэм къахокІ зи щІэныгъэм адэкІи хэзыгъэхуэхэр. «Кабардинка», «Балкария» къэрал академическэ ансамбль цІэрыІуэхэм къыщыфхэкр, Москва кьафэ гуъазджэм щІыхуэзыгъэсэхэр. Дэтхэнэ и зэфэхькІи дрогушхуэ, дропагъ, дамэ кьыттраГакІэ.

- Щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ щІэблэр щІэпІыкІыным нобэ мыхьэнэшхуэ иІэщ. Ильэс 35-м кьриубыдэу Алик, къафэм хуэбгъэсахэр иджы уи лъагъуэм зэрырикІуэр, гъуазджэм и цІыху къищІыкІауэ, лъэпкъ къафэмрэ фащэмрэ щІэблэм лъагъуныгъэ зэрыхуэрагъэщІыр уасэшцэщ. Утыку зыгъэбжьыфІэ уи гъэсэнхэр дяпэкІи республикэпсо, урысейпсо, дунейпсо фестивалхэмрэ зэпеуэхэмрэ пашэ щыхъуу, я щІэр жьыжьащІуу лъэпкъ щэнхабзэм иджыри ильэс куэдкІэ фыхуэлэжьэну ди гуапэщ!

Епсэльар

ТЕКІУЖЬ Заретэщ.

Гуапагъэм и пшыхь

кушхуэ ихьэу арати, зэрыгуавэр нэрылъагъут. Абыхэм ящыщу Бабаев Муслъим «Мелодия добра» фондым и дыщэ макъ» цІэ лъапІэр а пшыхьым щыхуагъэфэщащ.

- Сэ куэду сфІэгъэщІэгъуэну икІи сыгуазаэу сыхэтащ мы Іуэхум, - жеІэ Муслъим. - Цыхухэм гукъыдэж зэрестыфам хуабжьу сыщогуфІыкІ.

Сабийхэм фІыуэ ялъагъу лІыжьыжьэм я фащэкІэ хуэпащэ пэшым щІэта артистхэм сабийхэр ягъэджэгуащ, утыкум кьрашащ. Пшыхьым и кІэуным абы хэта псори Іэфы1ыкІэкІэ ягъэтхэжащ.

ТЭРЧОКЪУЭ Дисэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДКОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР:

ЖЬэкІэмыхъу Маринэ *(унафэщІ-редактор)*, **Ширдий Маринэ** *(унафэщІ-редактор)*, **Къанышокъуэ Эллэ** *(жэуап зыхь секретарь)*, **Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, Нэщ1эпыджэ Замирэ, Чэрим Мариан-нэ, ЩхьэщэмыщІ Иэз.**

ТЕЛЕФОНХЭР:

редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхухэмкіэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хьыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм 42-22-84; компьютер Іэнатіэм - 42-26-41; сурэттехэм - 42-75-78, 42-63-64.

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитныгъэр хъумэныжмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущ1апІэм ятхащ ПИ № ТУ07-00117-м щІэту.

КъыдэзыгъэкІэжмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр: 360030, КъБР, Налшык къалэ, Ленинымрэ уэрам, 5

Индексыр П 5894
Тиражыр 1.625
Заказыр №2705
12+

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжьыгъэхэм, къыщІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьынымрэ и пщэ дэльщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.
Тел.: 76-01-28, 76-01-10

МЫ КЪЫДДЭКІЫГЪУЭМ ЕЛЭЖЬАХЭЩ:

жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ **Джэтокъуэ Марьянэ,** *корректорхэу* **Щоджэн Иннэ** *(1, 2-нэ нап.)*, **Щоджэн Заирэ** *(3, 4-нэ нап.)*, *корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу* **Елмэс ФатІимэ.**

Компьютеркіэ газетым и теплъэр ящІащ **Дол Маринэ, Щомахуэ Мариннэ.**

Сурэтхэм елэжьар **Бицу Жаннэщ.**

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ.

357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Зы ильэсым газетыр 156-рэ къыдокІ.